

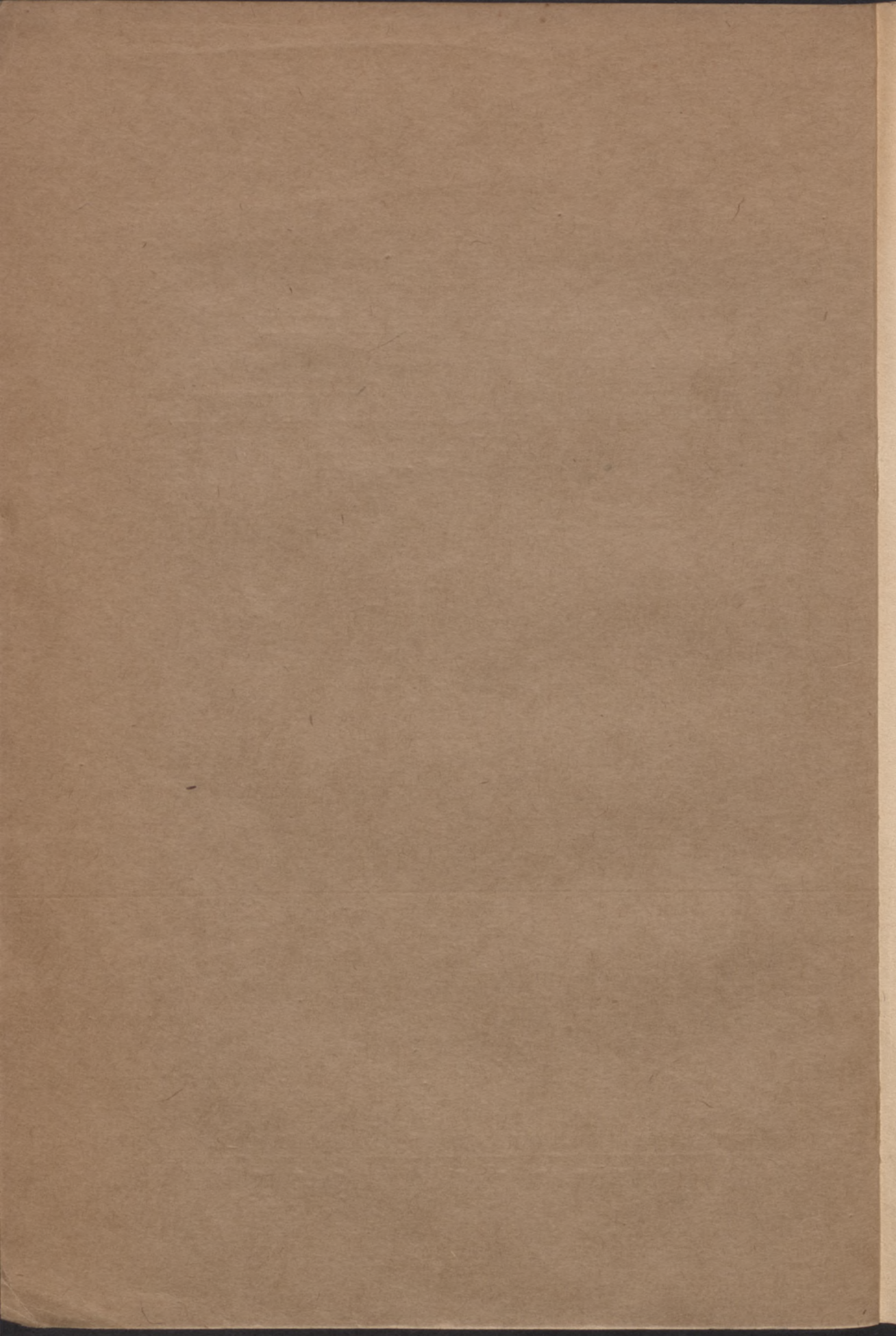
Biblioteka
UMK
Toruń

028210/
1934

SPRAWOZDANIE
IZBY RZEMIEŚLNICZEJ
W WILNIE

ZA 1934 R.

NAKŁADEM IZBY RZEMIEŚLNICZEJ W WILNIE
WILNO - - - - - 1935 R.

SPRAWOZDANIE
IZBY RZEMIEŚLNICZEJ
W WILNIE

ZA 1934 R.

NAKŁADEM IZBY RZEMIEŚLNICZEJ W WILNIE

WILNO - - - - - 1935 R.

028 210

K.883/69

POŁOŻENIE RZEMIOSŁA W OKRĘGU IZBY.

Rzemiosło wileńskie wyszło z ostatniego okresu wojny europejskiej wyczerpane materialnie i zniszczone. Przyczyniło się do tego ogólne zubożenie kraju, a tem samem brak odbiorców na wytwory rzemieślnicze, trudność zdobycia odpowiednich surowców, wywiezienie maszyn i urządzeń z wielu warsztatów rzemieślniczych w czasie ewakuacji do Rosji, strata oszczędności w kasach i bankach rosyjskich, zaś brak nowych kredytów, rabunkowa gospodarka okupantów niemieckich i wreszcie utrata dotychczasowych głównych rynków zbytu, jak Rosja i Litwa.

Nic też dziwnego, że pierwsze lata państwowości polskiej zastały rzemiosło wileńskie osłabione gospodarczo i niezdolne do silniejszej ekspansji. Lata 1926—1929 stanowią okres wzrastania produkcji rzemieślniczej i stopniowego rozwoju warsztatów. Lecz nadchodzi rok 1930 a z nim załamanie. W ostatnim pięcioleciu rzemiosło podzieliło ogólne warunki innych działów życia gospodarczego, a więc znacznie zmniejszyło swoją produkcję i podupadło materialnie, tak samo jak handel, nieliczny przemysł miejscowy i wreszcie rolnictwo.

Głównym odbiorcą i konsumentem wyrobów rzemieślniczych jest rolnictwo. Niebywale niska cena produktów rolnych, a zwłaszcza zboża, przekreślająca wszelką kalkulację produkcji płodów rolnych, spowodowała niemożność zaspokojenia najbardziej prymitywnych potrzeb ludności wiejskiej, związanych z wydatkami pieniężnymi. Stan ten odbija się z całą dokładnością na stosunkach materialnych miejscowego rzemiosła.

Drugi zrzędu, co do ilości zakupów, klient przedsiębiorstw rzemieślniczych — urzędnicy, wskutek obniżenia poborów zmniejszyli ostatnio w sposób widoczny swą konsumpcję.

Rzemiosło miejscowe tem dotkliwiej odczuwa to niepomyślnie ułożenie się stosunków gospodarczych, że równocześnie ciężary podatkowe państwowe i komunalne, nietylko, że nie wykazują odpowiednich obniżek, lecz, bezwzględnie ściągane, uniemożliwiają normalną produkcję.

Nie mniejszym ciężarem, odczuwanym bardzo dotkliwie przez rzemiosło, są nadmiernie rozbudowane świadczenia socjalne.

Nic więc też dziwnego, że w r. 1934 wiele zakładów uległo likwidacji.

Pracownicy zlikwidowanych warsztatów rzemieślniczych, w celu zdobycia środków, umożliwiających im i ich rodzinom egzystencję, wytwarzają w sposób nielegalny produkty rzemieślnicze, konkurując cenami z rzemieślnikami legalnymi.

Poważnym także konkurentem na rynku rzemieślniczym są nieponoszące ciężarów podatkowych ani świadczeń socjalnych i niezarejestrowane warsztaty chałupnicze, które pracują nie tylko dla przedsiębiorcy, ale też bezpośrednio dla klientów.

Warsztaty więzienne, dzięki zarządzeniom władz centralnych, spowodowanych interwencją Izby Rzemieślniczej w Wilnie, zmniejszyły zakres działania, organizując swoje prace do potrzeb wewnętrznych więziennictwa.

Bodaj najbardziej daje się odczuwać na terenie działalności tutejszej Izby konkurencja warsztatów szkolnych, rozbudowanych ponad normalne potrzeby praktycznego kształcenia uczniów.

Poważną również konkurencję dla wyrobów rzemieślniczych w niektórych działach produkcji, głównie zaś w zawodach, objętych grupą skórzaną, stanowiły artykuły dotychczas importowane z zagranicy, podczas gdy cyfra eksportu rzemieślniczego z terenu Wileńszczyzny jest bardzo niska w porównaniu z ogólną sumą produkcji, jakkolwiek rzemiosło wileńskie usilnie dąży i stara się wykorzystać wszelkie możliwości eksportowe.

Stała poprawa sytuacji gospodarczej rzemiosła nastąpi z chwilą ożywienia ruchu budowlanego i poprawienia się stanu rolnictwa.

Obecnie pomoc rzemiosłu iść winna przez zorganizowanie eksportu, udostępnienie taniego kredytu, zapewnienie udziału w dostawach do instytucji państwowych, samorządowych i wojska oraz odbudowanie ośrodków rzemieślniczych, posiadających wszelkie warunki rozwoju i możliwości zbytu naszych wyrobów, jak n. p. koszykarstwo, garbarstwo, białoskórnictwo, garbarstwo.

Wykonanie przez poszczególnych rzemieślników albo ich zrzeszenia większych dostaw krawieckich, szewskich, rymarskich, czapniczych, ślusarskich, kowalskich, stolarskich i innych dla urzędów państwowych i samorządowych województwa wileńskiego byłoby bezwzględnie ożywieniem dla schorzałego pod względem gospodarczym rzemiosła miejscowego.

Dla uzupełnienia powyższego ogólnego opisu stanu gospodarczego rzemiosła w województwie wileńskim dodać należy, że Izba Rzemieślnicza w Wilnie wystąpiła ostatnio wraz z innymi instytucjami społeczno-gospodarczymi w obronie ulgowych taryf kolejowych dla Wileńszczyzny.

Kwestja ta, dla rzemiosła, sprowadzającego znaczne ilości surowca, ma duże znaczenie.

Kończąc powyższe uwagi o ogólnym położeniu gospodarczym rzemiosła w okręgu Izby, przystępujemy do szczegółowego omówienia sytuacji ekonomicznej w poszczególnych zawodach, na których przewlekający się kryzys odbił się w różnych stopniach.

Niektóre zawody znajdują się dzisiaj w stanie omal nie likwidacji, inne zaś w razie prędkiego polepszenia konjunktury zdadne jeszcze będą powrócić do ponownego rozkwitu.

Te przedsiębiorstwa rzemieślnicze, które wyjdą zwycięsko z przesilenia dzisiejszego, będą już napewno miały zdrowe i realne podstawy dla swego dalszego rozwoju.

Obok właściwej dla rzemiosła umiejętności łatwiejszego niż w przemyśle dostosowywania się do zmiennych koniunktur, na dalszą pomyślną egzystencję rękodzieła wpłynie w pierwszej mierze pomyślnie rozwiązanie owych niezmiernie ważnych zagadnień, a mianowicie kredytowego oraz obciążeń podatkowych i socjalnych.

STAN GOSPODARCZY POSZCZEGÓLNYCH GRUP RZEMIEŚLNICZYCH.

I. GRUPA BUDOWLANA.

Garncarstwo. W województwie wileńskim znajduje się 39 warsztatów garncarskich. Garncarze z terenu działalności Izby Rzemieślniczej w Wilnie pracują wyłącznie na zaspokojenie potrzeb lokalnych dla rynku miejscowego. Duże widoki na zbyt w innych dzielnicach Polski, a także na eksport zagranicę mają tylko artystyczne wyroby ceramiczne. Wilno posiada tutaj pewne swoiste tradycje produkcji o motywach regionalnych.

Garncarstwo artystyczne, oparte na motywach ludowych, w niedalekiej przyszłości będzie prawdopodobnie główną formą wykonywania tego zawodu, która ostoi się wobec coraz bardziej niebezpiecznej konkurencji przemysłu fabrycznego.

W warsztatach garncarskich daje się bardzo dotkliwie odczuć brak maszyn, których zubożali właściciele wobec trudności zdobycia kredytu nie mogą nabyć.

Konkurencja ze strony drobnych rolników, którzy przywożą wyroby garncarskie do miast i miasteczek, odbija się bardzo znacznie na dochodowości warsztatów rzemieślniczych, wyroby te bowiem są sprzedawane o wiele taniej od wyrobów produkowanych przez rzemieślników i jakkolwiek są wykonane zazwyczaj bardzo nieudolnie, znajdują wśród ubogiej ludności chętnych nabywców. Powoduje to konieczność obniżania cen przez rzemieślników do minimum, niejednokrotnie równającego się prawie kosztom własnym i stąd też dopływ nowych sił do tego zawodu jest minimalny, jakkolwiek popyt na wyroby garncarskie istnieje duży.

Wykwalifikowany czeladnik garncarski zarabia zależnie od rodzaju produkcji od 2.50—4 zł. dziennie.

Kamieniarstwo skupia się przedewszystkiem w samym Wilnie, w którym znajduje się 12 warsztatów kamieniarских na ogólną ilość 18 zakładów tego zawodu w całym województwie.

W zawodzie tym, ze względu na rodzaje wykonywanych prac i przetwarzany surowiec, daje się specjalnie dotkliwie odczuć brak niezbędnych maszyn. Mechanizacja warsztatów postępuje bardzo powoli wskutek braku u kamieniarzy z jednej strony odpowiednich kapitałów własnych z drugiej zaś wskutek niemożności uzyskania na ten cel długoterminowego taniego kredytu.

Zaledwie kilka warsztatów pracuje mechanicznie i posiada szlifiarki, zaś ani jeden zakład nie posiada maszyny do piłowania kamieni. Ręczne łupanie kamienia znacznie podnosi cenę kostki kamiennej, powodując nieopłacalność budowania z niej nawierzchni ulic.

Pola wileńskie surowca na pomniki i nagrobki dostarczają w ilości wystarczającej, rzadsze gatunki kamienia są sprowadzane z Wołynia i Kieleckiego.

Zarobki czeladników w kamieniarstwie wynoszą od 4 do 6 zł. dziennie.

Murarstwo jest najbardziej licznym zawodem w grupie budowlanej i liczy na terenie województwa wileńskiego — 207 samodzielnych przedsiębiorców.

Większych robót budowlanych w r. 1934 na terenie m. Wilna nie było, jedynie wzniesiono kilka mniejszych budynków i przeprowadzono dość liczne drobne remonty.

Większe roboty natomiast prowadzono poza Wilnem, w Postawach i Porubanku, gdzie budowano koszary.

Prywatne budowle są wznoszone w ilości bardzo nikłej. Mimo obniżenia się zarobków, cena cegły utrzymała się na dawnym poziomie, t. j. wynosiła od 47 do 50 złotych za tysiąc sztuk, loco miejsce budowy, zaś cena wapna wileńskiego, które nota bene jest doskonałe, podniosła się od 15 do 20 procent w stosunku do cen w r. 1933 i wynosiła od połowy sezonu w r. 1934 75 groszy za 16 kg. W związku z tem wapno kieleckie nabywano po cenie niższej, niż wileńskie.

W kwietniu i maju rozpoczęły się w większych przedsiębiorstwach strajki robotników na tle niepłacenia stawek według umowy zbiorowej, co bardzo niekorzystnie się odbiło na ogólnym stanie zarobkowości tego zawodu.

Czeladnik wykwalifikowany zarabiał dziennie od 4 do 6 złotych, pod koniec sezonu do 7 złotych.

Zduństwo liczy 66 samodzielnych przedsiębiorców.

Zawód ten najściślej się łączy z ruchem budowlanym, to też ilość wznoszonych budowli, czy też kapitalnych remontów, najlepiej odzwierciedla stan zatrudnienia w zduństwie, który w r. 1934 wcale nie przedstawiał się świetnie.

Sytuację pogorsza ponadto wielka ilość nielegalnych rzemieślników, którzy podejmują się stawiania pieców po 8 złotych. Kwota ta wyraźnie charakteryzuje jakość wykonanej roboty, co zresztą potwierdzają częste pożary, powstałe, jak następnie dochodzenia władz wykazują, wskutek wadliwej budowy pieców.

Legalni zduni pobierają, zależnie od konstrukcji pieca, za jego postawienie od 25 do 55 złotych.

Terminatorów w zawodzie tym mistrzowie obecnie zupełnie nie przyjmują. Czeladników trzymają tylko nieliczne jednostki pośród zdunów, płacąc im w sezonie, t. j. od maja do listopada od 5 do 6 zł. dziennie.

Kafle wileńskie cieszą się naogół dużym uznaniem, idą ich większe transporty nawet do Warszawy.

Malarstwo odczuło ogólny kryzys budowlany niemniej od innych zawodów tej grupy. Liczy ono 137 samodzielnych przedsiębiorców rzemieślników.

W latach lepszej konjunktury malarze byli zatrudnieni przede wszystkim przy budowaniu, a zwłaszcza remontowaniu kościołów, gmachów państwowych i samorządowych. Często jednak i te roboty

trafiały do rąk przedsiębiorców, którzy w doborze robotników nie zawsze zwracali uwagę na ich uzdolnienie zawodowe.

Ostatnio zaś roboty wyżej wymienione prawie zupełnie zostały zaniechane i malarze coraz więcej mają trudności ze znalezieniem pracy.

Na stan ten wpływa także w bardzo dużej mierze rozszerzający się zwyczaj wykonywania robót malarskich sposobem gospodarczym t. j. własnymi siłami.

Czeladnicy zarabiają od 4 do 7 złotych dziennie.

Lakiernictwo jest zawodem, którego ilość warsztatów z roku na rok maleje. W r. 1934 w całym województwie wileńskim pozostał już tylko jeden warsztat lakierniczy z kartą rzemieślniczą.

Właściciele autodorożek i aut prywatnych poddają wozy odnowieniu bardzo rzadko i to zazwyczaj przesyłając je w tym celu do Białegostoku, lub nawet Warszawy, gdzie robota ta jest wykonywana t. zw. systemem natryskowym, natomiast drobne odnowienia są wykonywane zazwyczaj przez rzemieślników nielegalnych.

Główni klienci tego zawodu — dorożkarze konni coraz częściej sami swoje dorożki odnawiają. Inne roboty jak lakierowanie rowerów, części maszyn i t. p. do zakładów lakierniczych trafiają bardzo rzadko.

Zarobki czeladników wynoszą od 3 do 5 złotych dziennie.

II. GRUPA DRZEWNA.

Bednarstwo liczy 13 warsztatów. Głównym artykułem zbytu tego zawodu są dębowe beczki do piwa. Zapotrzebowanie krajowe na nie wzrosło w stosunku do roku ubiegłego od 10% do 15%, dochody jednak utrzymały się na poziomie roku 1933, wskutek jednoczesnej prawie o ten sam procent niżki cen. Bednarze wileńscy pracują przede wszystkim na zaspokojenie potrzeb rynku miejscowego, lecz wysyłają pewne ilości beczek do browarów w Warszawie i Grodnie.

Świetnie zapowiadający się w r. 1933 eksport beczek do Ameryki, a także i innych krajów, wobec niedostosowania tutejszych warsztatów do taniej i masowej produkcji, jest już nawet nieaktualny.

Inne wyroby bednarskie jak balje, cebry, skopce do mleka, beczułki do masła mają wprawdzie duży zbył, lecz są sprzedawane po bardzo niskiej cenie, gdyż daje się tutaj odczuć silna konkurencja ze strony drobnych rolników, którzy trudnią się wytwarzaniem tych przedmiotów ubocznie i przy ich zbywaniu zadawalniają się nawet najdrobniejszym zyskiem.

Czeladnicy tego fachu pobierają od 4 — 5 zł. dziennie.

Ciesielstwo liczy 109 warsztatów. W zawodzie tym dało się odczuć w r. 1934 pewne ożywienie, które wpłynęło na zmniejszenie bezrobotnej czeladzi, lecz jednocześnie obniżyły się zarobki za wykonanie poszczególnych robót. W związku z powyższym stan materialny samoistnych cieśli nie uległ żadnej zmianie.

Płace czeladnicze wynoszą od 3—5 zł. dziennie.

Koszykarstwo na terenie całego województwa wileńskiego liczy zaledwie 4 warsztaty. Ilość ta, biorąc pod uwagę możliwości korzystnego zbytu, jest stanowczo niewystarczająca.

Produkcja miejscowego surowca, na którego brak uskarżali się rzemieślnicy w r. 1932 i 1933, w r. 1934 nieco się wzmogła, tak, że już o wiele mniej sprowadza się wikliny z innych dzielnic Polski, jakkolwiek ogólne jej zużycie znacznie się zwiększyło.

Wyroby korzykarskie rzemieślników z terenu działalności Izby Rzemieślniczej w Wilnie częściowo są nabywane na rynkach miejscowych, częściowo pokrywają zapotrzebowanie innych województw Polski, a nawet w nieznacznych ilościach idą zagranicę.

Czeladnik pobiera od 2 — 4 zł. dziennie.

Kołodziejstwo, liczące 45 warsztatów, znajduje się w nadzwyczaj trudnych warunkach materialnych.

Stale postępująca naprzód motoryzacja ruchu kołowego oraz coraz częstsze obchodzenie się ze strony rolników bez pomocy wykwalifikowanych kołodziei, wcale nie rokują, by te warunki uległy jakiegokolwiek poprawie, ale odwrotnie nasuwają przypuszczenia, iż z roku na rok warsztaty kołodziejskie będą ulegały likwidacji.

Stolarstwo, liczące 459 warsztatów w województwie wileńskim, jest najliczniejszym zawodem w grupie drzewnej. Posiada ono, poczynając od ostatnich lat ubiegłego stulecia, przeważnie charakter stolarstwa meblowego. Stolarze wileńscy wytworzyli pewien miejscowy styl mebli.

Przemysł artystycznego stolarstwa został opanowany ogólnym zaścosem i nie posiada tej roli, jaką odegrywał przedtem na Wileńszczyźnie, gdy rynki rosyjskie specjalnie ceniły i poszukiwały wyrobów rzemiosła wileńskiego.

Obecnie zbyt mają przedewszystkiem meble gorszych gatunków, a tem samem tańsze i przeto dostosowane do możliwości płatniczej niezbyt zamożnej klienteli.

Konkurencję stolarze odczuwają przedewszystkiem ze strony sklepów sprzedaży mebli, wykonanemi bądź sposobem fabrycznym, bądź też po bardzo niskiej cenie przez miejscowych chałupników.

Dział stolarstwa budowlanego, jest ściśle związany z ruchem budowlanym i poprawa w tej dziedzinie nastąpi z chwilą jego ożywienia.

Konsumpcja wyrobów stolarskich utrzymała się na poziomie roku ubiegłego.

Czeladnik pobiera za godzinę pracy od 35—50 gr.

Wyrób instrumentów muzycznych odbywa się w 13 warsztatach. Głównym ośrodkiem produkcji jest m. Wilno. Wykonywane są tak instrumenty strunne jak i dęte, oraz pianina, fisharmonje i harmonje.

W dziale wyrobu instrumentów dętych bezrobocie nie jest zupełnie odczuwane i rozszerzeniu tego działu stoi na przeszkodzie jedynie brak kapitałów.

Duże zapotrzebowanie istnieje także na instrumenty strunne i harmonje, na te ostatnie zaledwie część zapotrzebowania jest pokrywana. W dziale natomiast fortepianów prace ograniczają się obecnie tylko do napraw.

III. GRUPA WŁÓKIENNICZA.

Bandażownictwo liczy 21 warsztatów. Wszystkie one są skupione na terenie m. Wilna.

Stale poruszana w poprzednich sprawozdaniach sprawa konkurencji ze strony t. zw. gorseciarek, nie posiadających prawa przyjmowania robót wchodzących w zakres bandażownictwa, w najkrótszym czasie zostanie chociaż częściowo rozwiązana przez zaliczenie gorseciarstwa do rzemiosła (przesłany do zaopinowania Izdom projekt rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu), a tem samem ograniczenie możliwości zakładania warsztatów gorseciarskich i ujęcie ich w pewne karby kontroli.

Czeladnicy w bandażownictwie zarabiają od 40 — 90 złotych miesięcznie.

Czapnictwo liczy 144 warsztaty. Odczuwa ono bardzo dotkliwie konkurencję ze strony fabryk oraz różnych instytucyj społecznych, które szyją czapki we własnym zakresie.

Głównym klientem tego zowodu jest wojsko oraz instytucje i organizacje, posiadające przepisowe umundurowanie. Czapki zwykle wykonywane są w ilości minimalnej.

Czeladnicy pobierają od 15—25 zł. tygodniowo.

Kapelusznictwo liczy 67 warsztatów. Produkcja w tym zawodzie w roku sprawozdawczym wzrosła około 10⁰/₀ w stosunku do roku 1933.

Zbyt towaru odbywa się na rynkach miejscowych, ponadto Wilno zaspokaja potrzeby niektórych powiatów.

Pewne partje kapeluszy, zresztą nieznaczne, importuje do Wilna Warszawa, jednak kapelusznicy wileńscy specjalnie tego nie odczuwają.

Płace czeladnicze wynoszą od 40—90 zł. miesięcznie.

Sytuacja gospodarcza w **Kuśnierstwie**, liczącem 72 warsztaty, w roku sprawozdawczym uległa nieznacznemu pogorszeniu. Zarobki rzemieślników spadły od 7 — 12⁰/₀, przyczem ilość roboty pozostała ta sama. Obniżenie zarobków powstało na skutek obniżki cen.

Konkurencji nielegalnych warsztatów kuśnierstwo prawie nie odczuwa, natomiast dużą konkurencję sprawiają wielkie firmy handlowe futrzarskie, które przyjmują do wykonania roboty, wchodzące w zakres prac kuśnierskich.

Płace czeladników wynoszą w sezonie od 25—65 zł. tygodniowo, zależnie od wielkości warsztatów i rodzaju wykonywanej w nich roboty.

Krawiectwo liczy 1.595 warsztatów.

Obecnie ciężkie położenie gospodarcze najbardziej się dało we znaki krawiectwu. Najliczebniejszy ten zawód na terenie województwa wileńskiego, jednocześnie obok bardzo bogatych i doskonale prosperujących warsztatów, skupia podobnie jak szewstwo najbiedniejsze warstwy rzemiosła.

Lepsze roboty obstalunkowe są wykonywane wyłącznie w miejscowych warsztatach rzemieślniczych, natomiast ubrania gorsze, a zwłaszcza zakupywane przez najniższe sfery społeczeństwa, są sprzedawane w sklepach z gotowymi ubraniami. Sklepy te ostatnio poczęły sprowadzać znaczne partje tanich ubrań z Brzezin, powodując tem nietylko

konkurencję dla warsztatów rzemieślniczych, lecz jednocześnie zmniejszając stan zatrudnienia chałupników wileńskich.

Ponadto zawód krawiecki specjalnie dotkliwie odczuwa nadmierne świadczenia socjalne i bardzo często niesłusznie wymierzone podatki.

Konsumpcja utrzymała się na poziomie roku 1933, lecz spadek cen spowodował obniżenie ogólnych zarobków o około 10%.

Czeladnicy otrzymują wynagrodzenie przeważnie od sztuki wykonanej roboty. Za uszycie marynarki płaci się od 9—20 zł., spodni od 3—6¹/₂ zł. kamizelki od 2¹/₂—6 zł., płaszcza 12—25 zł. Znaczne różnice tych płac są związane z jakością wykonywanych robót.

Szczotkarstwo liczy 13 warsztatów. Wszystkie one znajdują się na terenie m. Wilna.

Wyroby szczotkarzy wileńskich są pierwszorzędnej jakości i cieszą się dużym powodzeniem. Zbywane są na rynku miejscowym, oraz częściowo idą do innych województw Rzeczypospolitej. Zorganizowanie zbytu w szerszych granicach na terenie całej Polski oraz eksportu zagranicę, napotyka na trudności w postaci wysokiej ceny surowca, wynikającej z braku jego dostatecznej ilości.

Jest to spowodowane utartym na terenie województwa wileńskiego zwyczajem opalania po zabiciu wieprzy, z którym Izba bezskutecznie od kilku lat walczy.

Szmuklerstwo jest zrzeszone w 4 warsztatach. Silnie rozwinięta produkcja fabryczna wyrobów szmuklerskich bardzo ujemnie wpływa na położenie gospodarcze zakładów szmuklerskich rzemieślniczych, których praca jest wykonywana sposobem ręcznym, a więc znacznie wolniej, niż w warsztatach fabrycznych. Wyroby rzemieślnicze szmuklerskie tem samem są droższe od fabrycznych i skutecznie z niemi konkurują dzięki jakości wykonania, na co główny odbiorca—kościół—szczególną zwraca uwagę.

Tapicerstwo liczy 43 warsztaty. Konsumpcja w tym zawodzie wykazuje nieznaczną wyżkę w dziale obstalunków, jakkolwiek w dalszym ciągu główną podstawę obrotu stanowią naprawy.

Czeladnicy otrzymują za pracę od 3—5 zł. dziennie.

IV. GRUPA METALOWA.

Blacharstwo liczy 158 warsztatów. Sytuacja gospodarcza w tym zawodzie w roku sprawozdawczym nie uległa w porównaniu do r. 1933 większym zmianom. Konkurencja wyrobów fabrycznych istnieje nadal. Nieznaczące ożywienie w robotach budowlanych nie przyniosło blacharzom spodziewanych korzyści, gdyż daje się tutaj odczuć konkurencja robotników niewykwalifikowanych, którzy są zatrudniani przy robotach. Poprawa sytuacji tego zawodu nastąpi z chwilą ożywienia ruchu budowlanego, oraz uzyskania dostatecznych kredytów obrotowych, niezbędnych przy podjęciu wykonania większych robót.

Wynagrodzenie czeladnika waha się w granicach od 2¹/₂ do 4¹/₂ zł. dziennie.

Kotlarstwo, liczące 16 warsztatów, jest zawodem, który bardzo silnie odczuł konkurencję wyrobów fabrycznych, to też rzemieślnicy tego zawodu ograniczają się przeważnie do wykonywania drobnych reperacji i pobielania miedzianych naczyń.

Kowalstwo liczy 835 warsztatów. Położenie ekonomiczne tego zawodu nie polepszyło się w stosunku do ubiegłego roku, gdyż zawód ten, będąc ściśle związany z rolnictwem, może wykazać poprawę, łącznie z polepszeniem się bytu rolników.

W dziedzinie dokształcania rzemieślników, zwłaszcza w zaznajamianiu z nowszymi zdobyczami technicznymi, sytuacja ulegnie wybitnej poprawie w r. 1935, w którym przewidziane jest zorganizowanie szeregu kursów dokształcających przez Wileńsko-Nowogródzki Instytut Rzemieślniczy.

Sprawa kucia koni, pomimo zorganizowania w roku sprawozdawczym 2-ch kursów dla podkuwaczy koni przez Towarzystwo Opieki Nad Zwierzętami, pozostaje w Okręgu Izby nadal palącą kwestją. Częściowe rozwiązanie tego zagadnienia nastąpi drogą organizowania systematycznych kursów kucia koni przez Wileńsko-Nowogródzki Instytut Rzemieślniczy.

Również z pewną pomocą przychodzi tutaj wojsko, dla którego posiadanie większej ilości dobrych podkuwaczy jest rzeczą pierwszorzędnej wagi.

Ważnym zagadnieniem gospodarczym dla rzemiosła kowalskiego jest sprawa wysokości cen węgla, używanego w warsztatach kowalskich. Obecnie kowale, zakupując węgiel w tonnach, płacą od 40—44 zł. za tonnę, w sprzedaży drobniejszej cena jednej tonny wynosi 51 zł., podczas, gdy tona tego węgla t. zw. „groszku II“ loco wagon kopalnia kosztuje 16 zł. 80 gr., zaś przewóz według specjalnej ulgowej taryfy dla ziem północno-wschodnich 12 zł. 60 gr., co razem wynosi 29 zł. 40 gr. Ta wielka rozpiętość cen odbija się na kieszeni rzemieślnika kowala, to też wśród grupy rzemieślników metalowców powstała myśl zorganizowania przy pomocy Izby Rzemieślniczej w Wilnie Spółdzielni Surowcowej, któraby miała na celu nabywanie węgla bezpośrednio w kopalni, celem jego dalszej odsprzedaży członkom spółdzielni po cenach o wiele niższych od płaconych dotychczas.

Ślusarstwo liczy 245 warsztatów. W roku sprawozdawczym w większych zakładach ślusarskich dało się odczuć pewne ożywienie, nie przyniosło ono jednak większej poprawy, gdyż wskutek spadku cen przy zwiększonym ruchu i ilości wykonanych robót, obrót pieniężny pozostał ten sam.

W zawodach **Grawerskim i Jubilerskim** sytuacja w roku 1934 uległa znacznemu pogorszeniu. Ilość pracy zmniejszyła się blisko o 20%, zaś zarobki spadły prawie o 30%.

Czeladnik zarabia przeciętnie od 10—20 zł. tygodniowo.

Zarobkowość w **Zegarmistrzowstwie** w r. 1934 wykazuje pewną zwyżkę. Wylynęło na to obniżenie cen towarów zagranicznych, sprowadzanych ze Szwajcarii i Niemiec o blisko 20%. Obrót nie wykazał większych zmian, utrzymując się na tym samym poziomie, co w roku ubiegłym. Ceny wyrobów również nie okazały tendencji zniżkowej. Konkurencja nielegalnych warsztatów istnieje w bardzo małym stopniu.

Płace czeladników specjalnie wykwalifikowanych w większych warsztatach wynoszą od 150—200 zł. miesięcznie, w warsztatach mniejszych czeladnik zarabia od 60—100 zł. miesięcznie.

V. GRUPA SPOŻYWCZA.

Cukiernictwo liczy 67 warsztatów. Ze względu na luksusowy w obecnych czasach charakter wytwarzanego produktu warsztaty cukiernicze w porównaniu do lat dobrej konjunktury zmniejszyły swoje obroty do minimum. Nawet w większych cukierniach, tłumnie przebywająca bogatsza klientela spożycie wyrobów cukierniczych ogranicza do minimum, traktując te lokale, jako miejsca towarzyskich spotkań i słuchania utworów muzycznych.

Ostatnio większe zaniepokojenie wśród cukierników wywołała rezolucja, uchwalona na Zjeździe Cechów Piekarskich, by zawód cukierniczy złączyć z piekarstwem. Samorząd gospodarczy rzemieślniczy do rezolucji tej ustosunkował się negatywnie.

Piekarstwo, liczące 615 warsztatów, jakkolwiek ze względu na rodzaj zaspokajanych potrzeb, stanowi najbardziej niezbędną gałąź wytwórczą, znajduje się w położeniu bardzo krytycznym. Minimalne zarobki powodują małą opłacalność trudnienia się tym zawodem w wypadku niewielkich obrotów. Obroty zaś w piekarniach stale wykazują pewną zniżkę. Wpływa na to pokątny wypiek rozsprzedawany przez sprzedawców domokrążnych oraz coraz bardziej rozpowszechniająca się sprzedaż w sklepach spożywczych t. zw. chleba wiejskiego.

Przewidziana, rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych o dozorze nad wyrobem i obiegiem mąki i wyrobów mącznych, częściowa mechanizacja warsztatów piekarskich, napotyka na poważne trudności, w postaci braku u piekarzy kapitałów własnych oraz możliwości uzyskania na ten cel długoterminowych kredytów.

Rzeźnictwo i wyrab mięsa (483) oraz **Wędliniarstwo** (159) wskutek przywozu znacznych partij słoniny z Warszawy, Wołkowyska i Łodzi oraz szynek z Pomorza odczuło spadek konsumpcji miejscowych wyrobów o 10—15%. Tajny ubój znacznie się zmniejszył wobec przystąpienia, na skutek interwencji Izby Rzemieślniczej w Wilnie, władz administracyjnych do bardzo energicznego jego tępienia.

Wielką konkurencją dla zakładów wędliniarskich stanowi w dalszym ciągu sprzedaż wędlin wiejskich.

Stan zużytkowania przez zakłady rzeźniczo-wędliniarskie skór i odpadków poubojowych przedstawia się bardzo opłakanie. Brak jakiegokolwiek racjonalnej przeróbki wspomnianych odpadków po ubojowych, za wyjątkiem jelit, powoduje marnowanie się ogromnej ilości krwi, rogów, kopyt, żołądków cielęcych i kości.

Jakkolwiek na terenie województwa wileńskiego wśród rzemiosła rzeźniczo-wędliniarskiego istnieją fachowcy odpowiednio wyszkoleni, to jednak dziwna bierność tutejszego rzemiosła, nierozwinięty zmysł organizacyjny, oraz brak już nietylko nowoczesnych urządzeń, ale i nawet chłodni, nie wyłączając Rzeźni Miejskiej w Wilnie, powoduje ten stan.

Podniesienie gospodarki skórami oraz odpadkami poubojowymi w pierwszym rządzie jest uwarunkowane wprowadzeniem ulepszonych urządzeń technicznych i chłodni oraz zorganizowaniem rzemiosła w spółdzielnie lub spółki, mające na celu racjonalną eksploatację odpadków

poubojowych. Obecnie jest opracowywany projekt utworzenia „Zakładu utylizacji i zużytkowania odpadków poubojowych”. Zakład ten miałby za zadanie:

- 1) Przerób wszelkiej padliny na nawóz.
- 2) Wyrób kleju z rogów, kopyt i miazdzy skóry.
- 3) Wyrób mączki kostnej, karmnej i nawozowej.
- 4) Przerób krwi na albuminę.
- 5) Czyszczenie i sortowanie jelit.
- 6) Wyrób konserw z flaków.

VI. GRUPA SKÓRZANA.

Przy obecnej polityce Izby Rzemieślniczej w Wilnie grupa skórzana wysuwa się na plan pierwszy. Przerabiając bowiem surowce miejscowe oraz mając możliwości nie tylko zaspokojenia miejscowych potrzeb, lecz nawet wywożenia nadmiaru produkcji do dzielnic zachodnich i zagranicę, grupa skórzana w dobie przeżywanego kryzysu ma wyraźnie zarysowujące się widoki powodzenia.

Duża ilość surowca skórzanego, szczególnie skór owczych oraz niska cena robocizny przy dobrym wykonaniu produktu, dają Wileńszczyźnie w tym dziale przetwórczym znaczne prerogatywy przed innymi dzielnicami Rzeczypospolitej Polskiej. Tak np. fakt posiadania 18,8 sztuk owiec na 10 ha. ziemi użytkowanej rolnej w województwach wschodnich wobec 9,1; 6,8 i 5,8 zachodnich, południowych i centralnych oraz najgęstsze ich rozmieszczenie na Wileńszczyźnie w porównaniu z innymi województwami wschodnimi, potwierdzają uzasadniająco konieczność skierowania produkcji rzemieślniczej na te rzemiosła, które jak garbarstwo, białoskórnictwo i cholewkarstwo w oparciu o produkcję rolniczą zdolne są zaopatrzyć rzemieślnika w tani i dobry surowiec miejscowy. Z drugiej strony możliwości eksportowe, o których będzie mowa niżej, dają rzemieślnikowi tych zawodów możliwość pomyślnego rozwoju wobec zupełnego zastoju w innych grupach.

Garbarstwo (131 warsztatów), zwłaszcza kozuszarstwo ma na terenie działalności Izby znaczne widoki powodzenia. Obecnie Wileńszczyzna nie tylko ze swych półfabrykatów garbarkich nie wywozi, lecz nawet sprowadza je z zagranicy—głównie z Rosji—dla pokrycia wewnętrznego dość znacznego ich spożycia. Dzieje się to z olbrzymią szkodą również dla rolnictwa, powodując obniżenie ogólnej zamożności kraju. Mimo, że owca wileńska (wrzosówka) posiada niezaprzeczenie najwyższe cechy kozuchowe, zwłaszcza na ciężkie kozuchy wartownicze, z drugiej strony mimo coraz to zwiększającego się zapotrzebowania na nie ze strony wojska, policji, straży ogniowych i kolei—brak jest niemal zupełny warsztatów garbarskich przetwórczych o nastawieniu wyłącznie kozuszarstwu.

Przed wojną rolę ich spełniały liczne warsztaty chałupnicze, zgrupowane w większych ośrodkach, jak Smorgonie, Święciany, Troki—na Wileńszczyźnie oraz Kleck, Byeń i Słonim w Nowogródzkiem. Dziś ludność tych miast, ongiś zamożnych, z racji rozwiniętego wówczas rzemiosła garbarskiego, nie jest w stanie przy braku kapitałów i wobec niedostatecznego poziomu swych wyrobów podejmować się

większych dostaw do urzędów państwowych i instytucyj wojskowych. Zorganizowanie tego rzemiosła, dokszałcenie i pokierowanie jego akcją gospodarczą jest najbliższem zadaniem Izby Rzemieślniczej w Wilnie.

Braki w surowcu skórzanym z racji nieodpowiedniego zdejmowania skór, na co zwrócono szczególną uwagę w roku zeszłym (sprawozdanie tut. Izby za rok 1933), były przedmiotem licznych referatów zjazdowych na ostatnich targach futrzarskich w Wilnie i obecnie absorbują Izby Rolniczą i Rzemieślniczą w Wilnie.

Izba Rzemieślnicza w trosce o dobry surowiec dla rzemieślnika zamierza w roku przyszłym przeszkolić rzeźników w zdejmowaniu skór według najnowszych metod. Uruchomiona z końcem roku sprawozdawczego wzorowa Pracownia Kozuszarско - Garbarska Wileńsko - Nowogródzkiego Instytutu Rzemieślniczego w Wilnie, rokuje wielkie nadzieje dalszego jej rozwoju.

Zorganizowana, jako warsztat szkolny i wzorowy dla małomiasteczkowych rzemieślników garbarzy, nastawiona jest w swej produkcji na wyrób skór na kozuchy dla celów głównie wojskowych.

Przetwarzanie skór cielęcych i bawolich na skóry obuwienne w drobnych warsztatach rzemieślniczych wobec znacznych postępów garbarstwa chemicznego, wymagającego większych instalacyj maszynowych—fabrycznych, nie posiada możliwości rozwoju.

Białoskórnicтво w przeciwieństwie do garbarstwa, ześrodkowuje się głównie w Wilnie. Ogólna ilość warsztatów białoskórniczych na Wileńszczyźnie wynosi 16. Warsztaty te, przerabiając głównie skórę baranią na białą, dają pierwszorzędnny surowiec na rękawiczki i galanterję skózaną. Widoki rozwoju produkcji tego zawodu są znaczne. Eksport do Anglii, Holandji, Ameryki i ostatnio do Krajów Skandynawskich zależy całkowicie od rzemieślnika wileńskiego. Usprawnienie jego produkcji, odpowiednia organizacja warsztatu, powodująca obniżenie ceny sprzedażnej, stworzyć mogą, że polska skóra i polskie rękawiczki będą zagranicą poza konkurencją. Tej branży przywiązuje największe znaczenie Spółdzielnia Eksportowa Wyrobów Rzemieślniczych Ziemi Północno-Wschodnich w Wilnie.

Rękawicznictwo (64 warsztaty) najbardziej związane z poprzedniem rzemiosłem posiada te same możliwości najlepszego prosperowania, co i białoskórnicтво. W roku sprawozdawczym popyt na rękawiczki skórkowe był znaczny. Dzięki obniżeniu cen na nie, przestały być dla nich groźnym konkurentem rękawiczki jedwabne i trykotowe. Moda zeszłoroczna zawyrokowała bowiem całkowicie na korzyść tych pierwszych. Rękawicznicy wileńscy sprawę braku kapitałów obrotowych częściowo rozwiązali przez zorganizowanie spółdzielni „Kazanwil“, która świetnie się rozwija, wysyłając znaczniejsze partje do Anglii, Niemiec, Holandji, Palestyny i Meksyku. Rękawiczki wileńskie są tam poszukiwane, dzięki niskiej ich cenie, jakości wykonania i dobroci skóry.

Czeladnicy w zawodzie rękawiczniczym otrzymują w czasie sezonu od 6—10 zł. dziennie.

Szewstwo, jako najliczniejsze rzemiosło w omawianej grupie, z racji nadmiernej ilości warsztatów w dobie obecnego zubożenia od-

biocy rolnika, przechodzi okres ciężkich doświadczeń i wegetuje, oczekując lepszych dla siebie horoskopów. Te ostatnie dają się widzieć w pracach i pertraktacjach Spółdzielni Eksportowej, mającej już możliwość ulokowania obuwia wileńskiego na rynku angielskim. Stan jednak obecny szewców wileńskich jest w dalszym ciągu opłakany. Konkurencja firm fabrycznych, zwłaszcza 2-ch oddziałów wileńskich Bata, powoduje dalsze obniżanie się ceny na obuwiu. Niska cena nie pozwala rzemieślnikowi na danie pierwszorzędного towaru, z drugiej strony nie pozostawia mu nic z zarobku na opłacanie zbyt wygórowanych świadczeń społecznych i podatków. W tem też tkwią przyczyny zwalniania czeladników i terminatorów oraz posiłkowania się własną pracą przez właściciela warsztatu.

Poza tem w zawodzie tym bardzo się rozrosło chałupnictwo, czyniąc niemożliwem sprawowanie zarówno kontroli, jak i opieki nad stanem rzemiosła szewskiego. Chałupnikami posiłkują się nawet pierwszorzędne firmy szewskie, uciekając w ten sposób od zbyt uciążliwych podatków i świadczeń na Ubezpieczalnię Społeczną. Płace w tym zawodzie stoją, oczywiście, na poziomie, umożliwiającym jedynie wegetację i wahają się w granicach od 1—3 zł. dziennie.

Cholewkarstwo, ściśle zespolone z szewstwem, przeżywało w roku sprawozdawczym te same koleje, co i to drugie. Pogarszanie się warunków dla tych obu rzemiosł powoduje coraz to mniejsze różnicowanie się i specjalizację, a nawet bardzo częste łączenie się tych dwu rzemiosł w pracy jednoosobowego właściciela warsztatu.

Rymarstwo, liczące 100 warsztatów na Wileńszczyźnie, istniejących przeważnie z przed wojny i zaspakających wówczas potrzeby olbrzymiej połaci 5 kresowych północno-wschodnich województw dawnej Polski przedrozbiorowej, przeżywa dziś całkowitą stagnację z powodu z jednej strony kryzysu rolnego i zaspakajania potrzeb gospodarzy wiejskich przez nich samych, z drugiej zaś strony z powodu ograniczenia zamówień rządowych.

To ostatnie ma swe źródło w licznych warsztatach wojskowych, wyposażających oddziały wojskowe w uprzęż, oraz w redukcji wozów rządowych i zastępowania ich przez samochody. Rymarze wileńscy z braku pracy we właściwej swej dziedzinie, t. zn. wyrobie uprzęży i części skórzanych wozów, przerwali się na wytwarzanie przeważnie teczek, walizek, pudełek skórzanych i t. p.

Introligatorstwo. Położenie gospodarcze introligatorstwa jest to same, co w roku zeszłym.

Introligatornie wileńskie, wobec zubożenia miejskiej ludności, redukcji wydatków w urzędach, zmniejszenie się czytelnictwa: kupowania książek, znajdują się na poziomie wegetacji.

VII. GRUPA USŁUG OSOBISTYCH.

Na terenie Izby istnieje 344 zakładów fryzjerskich. Położenie materialne zawodu fryzjerskiego pogarsza się z roku na rok. Winę tego w znacznej części ponoszą sami właściciele zakładów fryzjerskich, którzy w celu zdobycia klienteli obniżają ceny, umieszczając jednocześnie w oknach reklamowe cenniki. W r. 1934 obniżanie cen przy-

jęło formy wyścigu, doprowadzając do cen nieuzasadnionych żadnymi względami natury gospodarczej; dochodzi do tego, że niektóre zakłady, położone na peryferjach miasta, gołą za 5 groszy.

Czeladnicy pracują u chrześcijan na procentach, otrzymując 50% uzyskanego obrotu. Zakłady żydowskie płacą zależnie od kategorii zakładu i wykwalifikowania pracownika od 5 do 15 złotych tygodniowo.

Zawód **Fotograficzny** liczy 112 warsztatów. Zatrudnienie w tym fachu utrzymało się na poziomie roku ubiegłego.

Duża konkurencja fotografów ulicznych oraz sklepów z przybarami fotograficznymi, wykonujących prace techniczne dla amatorów, wpływa na małą frekwencję w zakładach fotograficznych.

STAN LICZEBNY RZEMIOSŁA.

Ustalenie dokładnej liczby, osób trudniących się rzemiosłem, jest podstawą wszelkich poczynań Izby, wynikających z zakresu jej działania. Dlatego też na zbieranie materiałów statystycznych Izba zwraca specjalną uwagę i czyni ciągle starania w kierunku udoskonalenia organizacji prac statystycznych, z czym się łączy kwestja ich ścisłości i aktualności.

Doświadczenie codzienne wykazało, że statystyka, oparta na rejestrach kart rzemieślniczych i potwierdzeń zgłoszeń, nie odzwierciedla rzeczywistej ilości czynnych warsztatów i wymaga korekty przy pomocy innych materiałów.

Powyższy stan rzeczy tłumaczy się tem, że aktualność rejestrów uprawnień rzemieślniczych uzależniona jest od doniesień rzemieślników o zmianach zaszłych w ich zakładach, czego w większości wypadków nie czynią. Władze zaś przemysłowe i instancji dotychczas nie podjęły inicjatywy w kierunku sprawdzenia rejestrów; zresztą przyznać należy, że jest to zadanie bardzo trudne i przerastające siły poszczególnych urzędów, które nie dysponują tak rozbudowanym aparatem kontrolującym, by dopilnować przestrzegania przepisów Prawa Przemysłowego.

W tych warunkach obliczenie ilości czynnych warsztatów jest możliwe przy zastosowaniu raz lub dwa razy do roku kontroli wszystkich warsztatów, lub też przez zreformowanie obecnie obowiązującego systemu rejestracji. Zdaje się rzeczą słuszną i naturalną stałe korygowanie rejestrów uprawnień rzemieślniczych przez specjalnie w tym celu opracowane doniesienia urzędów, prowadzących ewidencję ludności.

Tego rodzaju współpraca władz przemysłowych z urzędami, prowadzącymi ewidencję ludności, pozwoliłoby utrzymać rejestry uprawnień w stanie aktualnym, a jednocześnie przyczyniłoby się do ustalenia dokładnej ilości czynnych warsztatów.

Przechodząc do omówienia statystyki nielegalnego rzemiosła, stwierdzić musimy, że ustawa z dnia 10.III 1934 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczplitej z dnia 7.VI 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 350) w wielkim stopniu ułatwiła zbieranie materiałów liczbowych odnośnie do rzemieślników, prowadzących samoistnie rzemiosła i umożliwiło skuteczne zwalczanie fuzjerstwa. Art. bowiem 198 pozwo-

lił z mniejszym nakładem pracy ustalić ilość nielegalnych warsztatów, czynnych na terenie Łbzy przed dniem 15 sierpnia 1934 r.

Jeżeli do tego dodamy, że myśl art. 1 p. 57 tejże noweli wolno samoistnie wykonywać rzemiosło po uprzednim otrzymaniu karty rzemieślniczej, to jasnym się stanie, że zwalczanie nielegalnego rzemiosła zostało znacznie ułatwione.

Po tych wstępnych uwagach przystępujemy do analizy poszczególnych tablic statystycznych. Ogólna ilość warsztatów w roku sprawozdawczym wynosi 12.203, w tem z kartami rzemieślniczemi 8.234 bez kart 3.969. W porównaniu ze stanem liczbowym w roku ubiegłym ogólna ilość warsztatów wzrosła o 854. Z tabeli Nr. 1, jak również z zestawienia grup zawodowych, uwidacznia się, że przyrost warsztatów nie dotyczy poszczególnego zawodu, lub grupy, lecz prawie wszystkich rzemiosł. Na powyższe zjawisko składają się następujące przyczyny: 1) rozdrabnianie się warsztatów pracy, 2) ujawnienie całego szeregu warsztatów, spowodowane art. 198 ust. 5 w brzmieniu noweli z dn. 10.III 1934 r. Liczebność poszczególnych zawodów i grup, jak również ich wzajemny stosunek nie uległ w roku sprawozdawczym większym zmianom. Wyjątek stanowi grupa skórzana, a w szczególności zawód szewski, którego ilość z 1.926 w r. 1933 zmalała do 1.691. Zaznaczony spadek w zawodzie szewskim tłumaczy się skreśleniem w myśl p. 17 art. 2 prawa przemysłowego pewnej ilości warsztatów chałupniczych. Kolejność najliczniejszych zawodów, stanowiących 72% ogółu rzemiosła jest następująca: 1) krawiectwo—2.441, 2) szewstwo—1691, 3) kowalstwo — 1397, 4) rzeźnictwo i wyr. mięsa — 891, 5) stolarstwo 763, 6) piekarstwo — 708, 7) fryzjerstwo—401, i 8) ślusarstwo — 336.

Z ogólnej ilości warsztatów na m. Wilno przypada 5.034 warsztatów, na powiaty 7.169.

L.P.	Nazwa grupy zawodów	Ilość warsztat.	Przyrost w porównaniu z r. 1933
1	Włókiennicza	2892	+ 364
2	Skórzana	2448	— 257
3	Metalowa	2249	+ 345
4	Spożywcza	1918	+ 121
5	Drzewna	1120	+ 189
6	Budowlana	981	+ 65
7	Usług osobistych	595	+ 27

Pod pojęciem warsztatu bez karty rzemieślniczej rozumie się zakład nielegalny, jak również zakład rzemieślniczy, właściciel którego ubiega się o kartę rzemieślniczą.

Jak już powiedziano, zbieranie danych statystycznych, dotyczących omawianej dziedziny, zostało dzięki znowelizowaniu prawa przemysłowego znacznie ułatwione. Jednocześnie Izba korzystała z zawiadomień urzędów skarbowych o wykupionych przez rzemieślników świadectwach przemysłowych i handlowych, doniesień cechów i osób prywatnych i tą drogą ustaliła, że ogólna ilość warsztatów bez kart rzemieślniczych wynosi — 3,969. Z tabelki poniżej umieszczonej wynika, że w tej liczbie 1.371 samoistnych rzemieślników ubiega się o karty rzemieślnicze, reszta zaś w sumie 2.598 stanowi nielegalne rzemiosło. Energicznie prowadzona walka z nielegalnym rzemiosłem przy ścisłej współpracy władz przemysłowych I instancji i poparciu zainteresowanych organizacyj rzemieślniczych powinna w najbliższej przyszłości zredukować ilość nielegalnych rzemieślników do minimum.

Nazwa miejscowości	m. Wilno	Pow. braśl.	Pow. dziśn.	Pow. mołod.	Pow. oszmiań.	Pow. postaw.	Pow. święc.	Pow. wilejsk.	Pow. wіл.-troc.
Posiada karty rzemieślnicze	3.586	490	450	682	644	290	669	712	711
Ubiega się o karty rzemieślnicze	231	438	208	49	75	63	221	74	12
Nie ubiega się o karty rzemieślnicze	1217	56	229	226	170	302	161	100	137

Na zakończenie tego działu należy omówić ilość osób zatrudnionych w rzemiosle. Zbieranie danych dotyczących pracowników zatrudnionych w warsztatach natrafia na trudności nie do przeczyiężenia z powodu braku materiałów. Dlatego też ilość zatrudnionych pracowników, obliczona na podstawie list lokatorów (art. art. 45 i 46 ustawy o państwowym podatku dochodowym) i odnośnych materiałów ubezpieczalni społecznej w Wilnie, ilustruje stan zatrudnienia podany w tablicy Nr. 4 tylko w przybliżeniu.

Ilość zaś zatrudnionych terminatorów obliczona na podstawie rejestru umów wynosi 515, w tem w roku sprawozdawczym zarejestrowano 105 umów i rozwiązano 17.

Ilość niezarejestrowanych umów z powodu przekroczenia § 1 rozporz. Wojewody Wileńskiego z dnia 16.V 1933 r. w sprawie stosunku liczebnego terminatorów do czeladników wynosi — 39.

	Ilość umów zawartych w 1934 r.	Ilość umów rozwiązanych w 1934 r.	Ilość umów niezarejestrowa- nych w 1934 r.
Koszykarstwo	4	—	—
Stolarstwo	1	—	3
Kuśnierstwo	3	—	—
Krawiectwo	34	4	26
Tapicerstwo	2	—	—
Kowalstwo	2	—	—
Ślusarstwo	9	1	4
Zegarmistrzostwo	1	2	—
Piekarstwo	6	1	—
Rzeźnictwo	2	—	—
Wędliniarstwo	4	—	—
Cholewkarstwo	1	—	—
Rękawicznictwo	8	1	—
Rymarstwo	—	1	—
Szewstwo	3	1	6
Fotografowanie	2	1	—
Fryzjerstwo	23	5	—
Razem . .	105	17	39

Dążąc do selekcji kandydatów na terminatorów, Izba Rzemieślnicza zorganizowała w roku sprawozdawczym Instytut Psychotechniczny z siedzibą w Wilnie. Wszyscy kandydaci do rzemiosła, zamieszkali w Wilnie, musieli się poddawać badaniom psychotechnicznym w celu stwierdzenia ich uzdolnienia do obranego zawodu. Poniżej umieszczona tabelka ilustruje ilość zbadanych kandydatów i wyniki badania.

Ilość zbadanych osób			W y z n a n i a	
Chłopcy	Dziewcz.	Razem	Chrześc.	Mojżesz.
73	40	113	87	26

Wyniki badań psychotechnicznych.

Nadaje się do obranego zawodu		Nie zupełnie nadaje się		Nie nadaje się	
Ilość osób	%/0/0	Ilość osób	%/0/0	Ilość osób	%/0/0
70	62	34	30	9	8

ORGANIZACJE RZEMIEŚLNICZE.

Na terenie Izby istniało w roku sprawozdawczym 49 cechów, zrzeszających 4.300 członków w tem — 25 chrześcijańskich, liczących 1.795 rzemieślników i 24 żydowskie o — 2.505 członkach.

W porównaniu z rokiem ubiegłym ilość rzemieślników, należących do cechów, zwiększyła się o 856. Zaznaczony wzrost jest zjawiskiem bezwzględnie dodatniem, który może wpłynąć na ożywienie i usprawnienie działalności cechów.

Dotychczasowa bowiem praca cechów ogranicza się do bardzo opieszalego i nieumiejętnego załatwienia spraw, wynikających z współpracy z Izbą, do wyboru władz cechowych i zwoływania członków na zebrania, by utyskiwać na nadmierne podatki, świadczenia socjalne i nielegalne rzemiosło. Nieliczne tylko cechy potrafiły rzeczowo poprowadzić swą pracę i chętnie współpracują z Izbą w szczególności w sprawie zwalczania nielegalnego rzemiosła.

Taki stan rzeczy tłumaczy się brakiem wyrobienia społecznego członków cechów, którzy nie umieją i nie chcą poprzeć własnej organizacji, oceniając ją według uzyskiwanych korzyści.

W wyniku takiego ustosunkowania się do Cechów dochody ze składek wpływają bardzo opornie i często nie wystarczają nietylko na zatrudnienie płatnego sekretarza, ale nawet na opłacenie czynszu komornego za zajmowany lokal.

W tych warunkach cechy, jako organizacje dobrowolne, zrzeszające zaledwie 35% ogółu samoistnych rzemieślników, nie mogą wykonać swego zadania, a współpraca ich z Izbą Rzemieślniczą jest naogół problematyczna.

Poniżej podana tabela przedstawia stan organizacji cechowych w latach 1933/34.

Cechy Chrześcijańskie.

L. p.	Nazwa cechu	Siedziba Cechu. adres	Starszy Cechu i jego adres	Ilość członków	
				1934 r.	1933 r.
1	Cech Zdunów i Garnarzy w Wilnie	Wilno, ul. Sołtańska 11	Piotr Godlewski	53	65
2	Cech Murarzy, Malarzy, Sztukatorów, Kamieniarzy i cieśli w Wilnie i N-Wilejce	Wilno, ul. Wiwulskiego 8-6	Piotr Hermanowicz	44	46
3	Cech Bednarzy w Wilnie	Wilno, ul. Szeptyckiego 18-1	Franciszek Pieślak	5	6

L. p.	N a z w a c e c h u	Siedziba cechu a d r e s	Starszy Cechu i jego adres	Ilość członków	
				1934 r.	1933 r.
4	Cech Stolarzy i Tapicerów w Wilnie	Wilno, ul. Ludwisarska 8—18	Michał Oszurko	60	50
5	Cech Krawców w Wilnie	Wilno, ul. Bak-szta 1	Alfons Nosowicz ul. Zamkowa 12	53	53
6	Cech Blacharzy i Kotlarzy w Wilnie	Wilno, ul. Boni-fraterska 2	Jarzy Bernatowicz	9	9
7	Cech Kowali, Lakierników i Rymarzy w Wilnie	Wilno, ul. Mickiewicza 24—12	Daniel Adamowicz	50	42
8	Cech Jubilerów, Bronzowników, Grawerów i Zegarm. w Wilnie	Wilno, ul. Zamkowa 10	Wacław Andrukowicz, Wilno, Zamkowa 10	30	34
9	Cech Ślusarzy w Wilnie	Wilno, ul. Jagiellońska 11	Apolinary Ślusarski	29	26
10	Cech Piekarzy w Wilnie	Wilno, W. Pohulanka 23—10	Józef Samusionek zk. Żołnierski 7	23	35
11	Cech Rzeźników i Wędliniarzy w Wilnie	Wilno, ul. Niemiecka 25	Józef Uziąłło ul. Kalwaryjska 18	59	58
12	Cech Szewców i Cholewkarzy w Wilnie	Wilno	Tadeusz Krzyżanowski ul. Ludwisarska 8	27	27
13	Cech Fotografów w Wilnie	Wilno, ul. Wielka 44—10	Leonard Siemaszko ul. Wielka 44	12	11
14	Cech Fryzjerów i Golarzy w Wilnie	Wilno, ul. Zamkowa 24	Franciszek Chrul ul. Zamkowa 24	12	20
15	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan w Braślawiu	Braśław, ul. Piłsudskiego 112	Franciszek Ostropolski Braśław, ul. Piłsudskiego 112	62	58
16	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan w Widzach	Widze, Pl. Rynkowy 28	Andrzej Szachnowicz	12	10
17	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan w Głębokiem	Głębokie, Plac 3 Maja 10	Stanisław Stankiewicz	121	91
18	Cech Chrześc. Rzeźniczo - Wędliniarski w Głębokiem	Głębokie, ulica Zamkowa 33	Włodzimierz Nowicki	32	18
19	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan w Mołodecznie	Mołodeczno, ul. Zamkowa 11	Stanisław Potrzebowski	446	87
20	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan na pow. Oszmiański	Oszmiana, ulica Piłsudskiego 65	Bronisław Bielawski	70	75
21	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan w Smorgoniach	Smorgonie, ul. Wileńska 4	Paweł Komar	75	71
22	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan w Postawach	Postawy ul. Wileńska 6-b	Wincenty Gomulski Piłsudskiego 3	153	86
23	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan na pow. Święciański	Święciany, ul. Piłsudskiego 10	Piotr Gruniewicz	60	40
24	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan w Nowo-Swięcianach	N-Święciany, ul. Kołtyniańska 60	Franciszek Rynkiewicz	48	45
25	Cech Mieszany Rzemieślników Chrześcijan na pow. Wilejski	Wilejka, ulica Piłsudskiego 133	Otton Miezień	250	153
R a z e m				1795	1216

Cechy żydowskie.

L. p.	Nazwa cechu	Siedziba cechu a d r e s	Starszy Cechu i jego adres	Ilość członków	
				1934 r.	1933 r.
1	Cech Malarzy pokojowych, sztyldow, i lakierników na Wilno i woj.	Wilno, ul. Żydowska 6-b	Szymon Szymanowicz	42	33
2	Cech Wyrobów drzewnych Żydów w Wilnie	Wilno, ul. Rudnicka 11	Benjamin Bastomski	87	75
3	Cech Krawców Żydów w Wilnie	Wilno, ul. Rudnicka 11	Hirsz Lewinson	367	365
4	Cech Krawców, Kuśnierzy, Czapników i Kapeluszników w Wilnie i na woj. wileńskie	Wilno, ul. Rudnicka 9/11	Mejłach Rachman	125	80
5	Cech Złotniczy w Wilnie	Wilno, ul. Rudnicka 11	Chackiel Blondes	86	80
6	Cech Ślusarzy, Mosiężników, Kowali, Blacharzy, Kotlarzy, Tokarzy i Bronzowników w Wilnie	Wilno, ul. Rudnicka 9/11	Szmuel Gurwicz	170	160
7	Cech Piekarzy Żydów w Wilnie	Wilno, ul. Rudnicka 9/11	Abram Gordon	120	117
8	Cech Rzeźników i Wędliniarzy Żydów w Wilnie	Wilno, ul. Rudnicka 11	Abram Świrski	115	105
9	Cech Grupy Skórzanej w Wilnie	Wilno, ul. Rudnicka 11	Jannkiel Lipkowicz	268	177
10	Cech Fotografów Żydów w Wilnie i na wojew.	Wilno, ul. Rudnicka 11	Ajzyk Cynowiec Wilno, ul. Mickiewicza 11	23	22
11	Cech Fryzjerów Żydów na Wilno i wojewódz. wileńskie	Wilno, ul. Rudnicka 9/11	Eljasz Trocki	120	90
12	Cech Mieszany Rzemieślników Żydów w Braślawiu	Braśław, ul. Piłsudskiego 22	Józef Magat, Braśław, Piłsudskiego 22	160	98
13	Cech Mieszany Rzemieślników Żydów w Dokszycach	Dokszyce, ul. Kościuszki 46	Morduch Golc	47	47
14	Cech Mieszany Rzemieślników Żydów na pow. Dziśnieński	Głębokie, ul. Zamkowa 35	Berkman Jewna	121	75
15	Cech Mieszany Rzemieślników Żydów w Mołodecznie	Mołodeczno, ul. Piłsudskiego 13	Gdała Stejnman	115	183
16	Cech Mieszany Rzemieślników Żydów w Radoszkowicach	Radoszkowice ul. Dąbrowska Gotymów 59	Gilel Bampi	46	46

L. p.	N a z w a c e c h u	Siedziba cechu a d r e s	Starszy Cechu i jego adres	Ilość członków	
				1934 r.	1933 r.
17	Cech Mieszany Żydowski w Oszmianie i na pow. Oszmiański	Oszmiana, 1-szy Rynekowy Prze- jazd 3	Morduch Sołoducho	143	121
18	Cech Mieszany Rzem. Żydów w Smorgoniach	Smorgonie, ul. Czysta 35	Załman Pergament	71	84
19	Cech Mieszany Rzemieśl. Żydów w Postawach	Postawy, ul. Wileńska 12	Jakób Wajskuński	60	50
20	Cech Mieszany Rzemieśl. Żydów w Duniłowiczach	Duniłowicze, pow. Postawski	Morduch Berman	34	30
21	Cech Mieszany Rzemieśl. Żydów w Święcianach	Święciany, Rynek 18-a	Rozental Boruch	42	42
22	Cech Mieszany Rzemieśl. Żydów w Duksztach	Dukszty k/Tur- mont pow. Świę- ciański	Dejcz Pinchus	38	brak danych
23	Cech Mieszany Rzemieśl. Żydów w Dołhinowie	Dołhinów pow. Wilejski	Benjamin Chewlin	35	52
24	Cech Mieszany Rzemieśl. Żydów w Wilejce pow.	Wilejka, ul. Piłsudskiego 17	Flekser Szymon	70	96
R a z e m. . . .				2505	2228

Prócz wymienionych cechów istnieje jeszcze Związek Cechów, który jednoczy cechy chrześcijańskie różnych zawodów m. Wilna. Działalność swoją może rozszerzać na całe województwo wileńskie. Celem Związku statutowo jest ułatwianie cechom ich zadań organizacyjnych, gospodarczych i oświatowych.

STOWARZYSZENIA I ZWIĄZKI RZEMIEŚLNICZE.

Poza Cechami istnieje cały szereg stowarzyszeń i związków rzemieślniczych, utworzonych na podstawie przepisów prawa o stowarzyszeniach. Izba Rzemieślnicza utrzymuje z temi stowarzyszeniami stałą łączność. Według stanu na dzień 31 grudnia 1934 r. organizacje na terenie Izby przedstawiają się następująco:

- a) Centralny Związek Rzemieślników Żydów na Wileńszczyźnie z siedzibą w Wilnie.

Związek powyższy rozwija działalność w całym województwie wileńskim i współpracuje niemal ze wszystkimi Cechami Żydowskimi. Centralny Związek Rzemieślników Żydów odgrywa dużą rolę w całokształcie prac nad rzemiosłem żydowskim na terenie działalności Izby.

b) Centralny Związek Chrześcijańskich Związków Zawodowych z siedzibą w Wilnie przy ul. Metropolitanej Nr. 1.

Teren działalności Związku jest m. Wilno i Województwo Wileńskie. W porównaniu z rokiem 1933 stan posiadania Związku nie uległ większym zmianom. Ilość członków związków zawodowych na dzień 31.XII 1934 r. przedstawia poniższa tabela:

L. p.	N a z w a	Siedziba	Ilość członków
1	Chrześcijański Związek Zawodowy Piekarzy	Wilno	204
2	Chrześcijański Związek Rzeźników i Wędliniarzy	„	189
3	Chrześcijański Związek Zawodowy Czeladników Rzeźnicko-Wędliniarskich	„	32
4	Chrześcijański Związek Zawodowy Murarzy i Betoniarzy	„	415
5	Chrześcijański Związek Zawodowy Cukierników	„	62
6	Chrześcijański Związek Zawod. Pracowników Przemysłu Drzewno-Budowlanego	„	114
7	Chrześcijański Związek Zawodowy Szwerców z Sekcją Chałupników, czeladników oraz Oddziałem w Smorgoniach i N. Trokach	„	1.560
8	Chrześcijański Związek Zawodowy Krawców i Krawczyń	„	180
9	Chrześcijański Związek Zawodowy Cieśli	„	220
10	Chrześcijański Związek Zawodowy Mechaników Slusarzy, Kowali i inn.	„	164
11	Chrześcijański Związek Zawodowy Stolarzy i Bednarzy	„	206
12	Chrześcijański Związek Zawodowy Malarzy	„	148
13	Chrześcijański Związek Zawodowy Fryzjerów	„	68
14	Chrześcijańskie Zjednoczenie Rzemieślników	N. Troki	117
15	Chrześcijański Związek Zawodowy Kuchmistrzów	Wilno	72
Razem. . . .			3751

OŚWIATA RZEMIEŚLNICZA.

Obecne polskie ustawodawstwo szkolne, reformujące dotychczasowy ustrój szkoły, oparty na wzorach „przedwojennych“, wysunęło na jedno z naczelnych miejsc kwestję współpracy społeczeństwa z władzami szkolnymi. Szczególnie potrzeba stałego kontaktu winna istnieć w ramach szkolnictwa zawodowego. Władze bowiem szkolne, specjalizujące się w zagadnieniach pedagogicznych, pozostają często w tyle życia gospodarczego, rozwoju i wymogów współczesnej techniki, postęp których uwydatnia się w sposób jaskrawy w dobie przesileni i kryzysów gospodarczych.

Na pytania: jakim winien być typ przyszłego pracownika w obranym zawodzie, co on ma umieć i wiedzieć, jakie mają być granice specjalizacji, na jaki czas kształcenia się młodzieży społeczeństwo bez większego uszczerbku może sobie pozwolić,—odpowiedzieć i dać swe wytyczne władzom szkolnym mogą tylko samorządy gospodarcze.

Olbrzymie pole do inicjatywy w rozstrzygnięciu tych problemów mają zwłaszcza Izby Rzemieślnicze, a to ze względu na mnogość obejmowanych przez nie zawodów, wąską specjalizację zawodową, oraz dostosowywanie polityki szkolnej do możliwości gospodarczych przeżywanego okresu.

Warunki gospodarcze wymagały i wymagają, aby istniał aparat zdolny do ujęcia całokształtu kształcenia zawodowego rzesz rzemieślniczych. Ingerencja w tę dziedzinę licznych instytucji i stowarzyszeń nie zawsze bywa celowa, niejednokrotnie wyrządza akcją dokształcania zawodowego szkody z racji rozbieżnego traktowania tego samego problemu.

Założenia polityki oświatowej Izby Rzemieślniczej w Wilnie stały się podstawą do powołania Wileńsko-Nowogródzkiego Instytutu Rzemieślniczego w Wilnie, jako instytucji, dbającej o poziom oświaty rzemieślniczej na terenie obu kresowych województw.

Instytut, mając na celu:

- a) kształcenie w kierunku zawodowym, gospodarczym i kulturalnym rzemieślników,
 - b) wyrabianie w społeczeństwie poczucia wartości wyrobów wzorowych i zamiłowanie do wytwórczości rodzimej,
 - c) wywieranie wpływu na podniesienie poziomu kształcenia zawodowego młodzieży rzemieślniczej, jak również na jej państwowe i obywatelskie wychowanie;
 - d) pieczę nad prawidłowym nauczaniem terminatorów w rzemiośle;
- zdolny jest zespolić starania zarówno instytucji, jak i jednostek, zainteresowanych w podnoszeniu poziomu usprawnienia zawodowego rzemiosła, w jednolitej akcji i pokierować nią w sposób, dający gwarancję postępu i celowości.

Liczne konferencje przedstawicieli Izb Rzemieślniczych w Wilnie i w Nowogródku, oraz Wileńskiej Izby Rolniczej, łącznie z przedstawicielami Cechów nad przygotowaniem założeń prawnych i formalnych Instytutu—pozwoliły wreszcie w dniu 7 maja 1934 r. zatwierdzić jego statut w Wileńskim Urzędzie Wojewódzkim. Brak natomiast środków do powołania aparatu wykonawczego i przystąpienia do akcji kursowej, uniemożliwiły uruchomienie w roku sprawozdawczym Publicznej Szkoły

Dokształcającej Zawodowej w Wilnie, opracowanej pod względem programowym i finansowym oraz Kursu Kozusarsko - Garbarskiego w Wilnie.

Przeto Zarząd Izby Rzemieślniczej uchwalił wyasygnować w formie pożyczki zwrotnej 1.500 zł. do czasu otrzymania przez Instytut własnych sum. Te środki pozwoliły Instytutowi przystąpić do realizacji uprzednich jego zamierzeń. Szykując się do prowadzenia szeregu kursów kozusarsko-garbarskich w Wilnie i na prowincji, przystąpiono do zorganizowania Wzorowej Pracowni Kozusarsko-Garbarskiej, mieszczącej się przy ul. Zwierzynieckiej 16. Pracownia ta z jednej strony jest warsztatem wytwórczym, zorganizowanym w skali, umożliwiającym wzorowanie się na niej garbarzy wiejskich i małomiasteczkowych, z drugiej strony jest placówką naukowo-badawczą. Uruchomienie tej pracowni pozwoliło Instytutowi poprowadzić, czynny od 8.I.35 r., 3-ch miesięczny Kurs Kozusarsko-Garbarski w Wilnie.

Z końcem roku sprawozdawczego Instytut przystąpił do ponownego zorganizowania Publicznej Szkoły Dokształcającej Zawodowej w Wilnie. Mała jednak ilość zapisanych terminatorów, z drugiej strony minimum co do ilości uczni w każdej klasie, stawiane przez władze szkolne, uniemożliwiły wskrzeszenie tej tak niezbędnej uczelni w Wilnie. Celem wykorzystania roku szkolnego 1934/35 zrealizowano to połowicznie przez zorganizowanie klas specjalnych dla grup: usług osobistych, skórzanej i spożywczej przy Szkole Dokształcającej Zawodowej Stowarzyszenia Techników Polskich w Wilnie.

Pozatem ostatni kwartał roku sprawozdawczego upłynął dla Instytutu pod znakiem prac przygotowawczych i organizacyjnych, jak to: a) propaganda wśród cechów województw wileńskiego i nowogródzkiego na rzecz Instytutu; b) poradnictwo zawodowe; c) prace nad zorganizowaniem muzeum, biblioteki i czytelnicy pism zawodowych d) starania u władz oświatowych i samorządowych m. Wilna, co do uzyskania większych subsydjów, celem uruchomienia i postawienia na odpowiednim poziomie Centralnej Publicznej Szkoły Dokształcającej Zawodowej w Wilnie.

INSTYTUT PSYCHOTECHNICZNY.

Instytut Psychotechniczny, którego praca obejmuje a) poradnictwo zawodowe—przez udzielanie informacji co do pojemności rynku pracy i warunków bytu, wskazywania warsztatów pracy; b) badanie zdolności terminatorów czyli badanie psychotechniczne; c) zestawienie i opracowanie monografii zawodowych, d) statystyczne opracowanie zebranych materiałów powołany został w dniu 19.I 1934 r. Instytut Psychotechniczny działał sprawnie przez cały rok sprawozdawczy: 1) kwalifikując uczni - terminatorów do poszczególnych zawodów, 2) badając uzdolnienia ich zawodowe, rozwój umysłowy, psychiczny i unerwienie 3) wydając odpowiednie świadectwa, kwestjonariusze. Instytut jest zorganizowany w/g najnowszych wymagań psychotechniki i wzorowany na takichże placówkach zagranicznych daje gwarancję należytego wywiązywania się ze swych zadań. Ogółem w roku 1934 wykonano 113 badań psychotechnicznych, których 62% zakwalifikowano z wynikiem dodatnim, 30% z wynikiem mniej więcej dodatnim i 8% z ujemnym.

SZKOŁY ZAWODOWE.

W okręgu Wileńskiej Izby Rzemieślniczej istnieje Państwowa Szkoła Techniczna im. Józefa Piłsudskiego, która daje absolwentom wydziałów: mechanicznego i kolejowego mechanicznego uprawnienie mistrzowskie w zawodach: ślusarskim, kowalskim, kotlarskim, pilnikarskim i tokarskim; absolwentom zaś wydziału budowlanego w zawodach: blacharskim, ciesielskim, dekarskim, studniarskim, zduńskim i murarskim, przyczem uprawnienia mistrzowskie nabywają absolwenci tego wydziału po trzyletniem samoistnem prowadzeniu danego rzemiosła.

Zestawienie liczbowe uczniów, uczęszczających do Państwowej Szkoły Technicznej, przedstawia się następująco:

Nazwa wydziału	Ilość uczniów w roku szkolnym					Ilość uczniów, którzy ukończyli szkołę w r. 1933/34
	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	
Mechaniczny . . .	97	100	105	129	141	21
Kolejowo-Mechaniczny	116	113	121	141	157	17
Budowlany. . . .	106	103	111	118	128	17
R a z e m . .	319	316	337	388	426	55

Jednocześnie na terenie Izby istnieją 3 szkoły zawodowe państwowe, których ukończenie i złożenie egzaminu daje absolwentom uprawnienia czeladnicze. Liczbowe dane uczniów, uczęszczających do tych szkół, ilustruje następująca tabela:

Nazwa szkoły	Zawody rzemieśln.					Inne zawody	R a z e m	Ilość nauczycieli	Ilość instruktorów	Ilość uczniów, którzy ukończyli szkołę w roku szkolnym 1933/34
	Budowlany	Stolarski	Kraw. dams.	Ślusarstwo	R a z e m					
Państw. Szkoła Rzem.-Przemysłowa . . .	—	13	—	158	171	87	258	31	—	58
Państw. Szkoła Rzem.-budowlana	64	—	—	—	64	—	64	5	—	22
Państw. Szkoła Przem.-Handl. im. E. Dmochowskiej	—	—	143	—	143	149	292	28	—	53
R a z e m . .	64	13	143	158	378	236	614	64	—	133

Oprócz szkół zawodowych państwowych, znajduje się w okręgu Izby Wileńskiej 10 szkół zawodowych prywatnych, które są utrzymywane przez rozmaite stowarzyszenia. Ukończenie takiej szkoły i złożenie egzaminu przed komisją egzaminacyjną, wyznaczoną przez Kuratorium Okręgu Szkolnego, daje absolwentom uprawnienia czeladnicze.

Jeśli chodzi o zestawienie liczbowe uczniów, uczących się w tych szkołach, zobrazuje to poniższa tabela:

L. p.	Nazwa szkoły	Miejscowość	Zawody rzemieślnicze						Razem
			Budowlany	Stolarski	Krawiecki	Ślusarski	Malarski dekoracyjny	Inne	
1	Prywatna Męska Szkoła Rzem.-Przemysłowa T-wa Salezjańskiego w Wilnie	Wilno	—	66	—	—	—	—	66
2	Prywatna Szkoła Rzem. i Przemysłu Artystyczn. Wil. T-wa Artystów Plastyków	"	—	—	—	—	50	44	94
3	Szkoła Zawodowa S. S. Salezjanek w Wilnie	"	—	—	63	—	—	—	63
4	Szkoła odzieżowa im. „Promienistych”, Pol. Tow. „Światło”	"	—	—	70	—	—	—	70
5	Szkoła Zawodowa Męska Tow. „Pomoc Pracy”	"	—	23	—	—	24	—	47
6	Szkoła Zawodowa Żeńska Tow. „Pomoc Pracy”	"	—	—	110	—	—	24	134
7	Szkoła Zawodowa Żeńska Związku Kobiet Żyd.	"	—	—	72	—	—	—	72
8	Szkoła Zawodowa Żeńska Stow. „Służba Obywatelska w Wilnie”	"	—	—	84	—	—	—	84
9	Szkoła Zawodowa Żeńska Sejmiku święciańskiego	Święciany	—	—	57	—	—	—	57
10	Szkoła Zawodowa Żeńska Polskiej Macierzy Szkolnej w N.-Wilejce.	N.-Wilejka	52 uczennice; szkoła na wydziały nie podzielona						52
Razem			—	89	456	—	74	68	739

Ogólna ilość uczniów, uczęszczających do szkół zawodowych państwowych i prywatnych, stale wzrasta, poczynając od roku szkolnego 1931/32.

Następująca tabela porównawcza daje możność zorientowania się, co do ilości uczniów w poszczególnych zawodach rzemieślniczych, uczęszczających do szkół zawodowych państwowych i prywatnych w latach szkolnych 1930/31 — 1934/35.

Rok szkolny	Zawody rzemieślnicze				Inne zawody	Razem
	Budowlany	Stolarski	Krawiecki	Ślusarski		
1930/31	198	155	581	244	206	1384
1931/32	95	141	506	168	121	1031
1932/33	188	124	620	154	64	1150
1933/34	49	38	643	157	365	1243
1934/35	192	102	599	158	304	1355

SZKOŁY DOKSZAŁCAJĄCE ZAWODOWE.

Pałąką kwestją, czekającą od kilku lat na pomyślne jej rozwiązanie, jest stan szkolnictwa dokszałcająco-zawodowego na terenie Izby Rzemieślniczej w Wilnie.

Zbyt mała liczba szkół, oraz niedostateczne ich wyposażenie w pomoce szkolne, powoduje, że szkoły te nie mogą sprostać zadaniom, dla których zostały powołane, a mianowicie pogłębić wiedzę teoretyczną zawodową ucznia, terminującego w warsztacie rzemieślniczym, oraz dać mu podstawowe wiadomości wiedzy ogólnej.

Obecny stan rzeczy powstał wskutek braku odpowiednich fundusów na tworzenie szkół nowych, względnie należytego wyposażenia szkół już istniejących, przyczem brak wyraźnego przepisu, kto winien dostarczać środków materialnych na ich utrzymanie, nie rokuje nadziei, że problem ten zostanie w najbliższym czasie pomyślnie rozwiązany.

W związku z tem została wytworzona trudna sytuacja dla terminatorów, którzy, mając ukończony przepisany okres nauki w rzemiośle, wskutek braku świadectwa szkoły dokszałcającej zawodowej nie mogą przystąpić do złożenia egzaminu czeladniczego.

Przeciwstawia się to dążeniom Izby ku stworzeniu jaknajwiększej ilości wykwalifikowanych pod każdym względem rzemieślników, przyczem trzeba stwierdzić, że bez poprawy stanu szkolnictwa dokszałcającego zawodowego nie należy się spodziewać podniesienia poziomu wykształcenia i sprawności zawodowej wśród młodzieży rzemieślniczej.

Celem zobrazowania ilości uczniów w roku szkolnym 1934/35 w szkołach dokszałcająco zawodowych publicznych i prywatnych podajemy następujące tablice:

Nazwa szkoły	Miejscowość	Ilość uczni wszyst- kich za- wodów	I l o ś ć		
			Nauczycieli	Instrukto- rów	Uczni, którzy ukończyli szkołę w roku szkolnym 1933/34
Publiczna Szkoła Dok. Zaw.	Święciany	33	5	—	8
" " " "	Postawy	35	5	—	—
" " " "	Raków	90	4	—	10
" " " "	Wilejka	86	6	—	8
" " " "	Oszmiana	68	4	—	10
R a z e m . . .		312	24	—	36

Nazwa szkoły	Miejsco- wość	Zawody rzemieślnicze	Inne zawody	R a z e m	Ilość nauczycieli	Ilość instruktorów	Ilość uczni. którzy ukoń- czyli szkołę w roku szkolnym 1933/34
Szkoła Dok. Zaw. im. Konopnickiej . . .	Wilno	177	44	221	14	—	44
Szkoła Dok. Zaw. im. Promienistych Pol. T-wa „Światło” . .	„	100	—	100	10	—	15
Szkoła Dok. Zaw. Stow. Techników Polskich .	„	83	44	127	16	—	26
Szkoła Zaw. Robót Ręcznych im. św. Teresy	„	142	—	142	7	—	30
Szkoła Zaw. T-wa „Pomoc Pracy” . . .	„	72	—	72	5	—	27
R a z e m . . .		574	88	662	52	—	142

Szkoły doksztalające zawodowe
(zestawienie liczbowe uczniów w/g lat szkolnych)

R o k s z k o l n y	Ilość uczęszczających uczniów
1930/31	904
1931/32	1177
1932/33	1091
1933/34	1048
1934/35	974

KURSY ZAWODOWE.

Poza szkołami zawodowymi istnieje na terenie Izby Rzemieślniczej Wileńskiej 12 kursów zawodowych, w różnych zawodach rzemieślniczych. Kursy te mają krótki czas nauczania, przeciętnie od 6 miesięcy do 1 roku. To też nie dają one młodzieży wstępującej na kursy żadnych większych pozytywnych korzyści, za wyjątkiem nabycia pewnych znajomości jakiegoś rzemiosła, dla własnego użytkowania i to nie zawsze w sposób dostateczny.

Początkowo młodzież, zachęcona krótkim czasem nauki, wstępowała dosyć licznie na te kursy, lecz obecnie po wykazaniu niecelowości i szkodliwości takich kursów, od kilku lat ilość ucni systematycznie się zmniejsza.

Ukończenie kursu zawodowego nie daje absolwentowi żadnych uprawnień przemysłowych, w myśl obowiązującej ustawy przemysłowej, to też absolwent kursu przedstawia typ rzemieślnika słabo obznajomionego ze swoim zawodem, a wskutek braku posiadania uprawnień przemysłowych, trudniącego się rzemiosłem nielegalnie, pokątnie. Zwiększający się stopniowo spadek uczniów na kursach w poszczególnych latach szkolnych ilustruje poniższa tabela:

Rok szkolny	ogólna ilość uczęszczających na kursy zawodowe
1930/31	734
1931/32	440
1932/33	303
1933/34	297
1934/35	286

KURSY DOKSZTAŁCAJĄCE

Kursy dokształcające dla rzemieślników, pracujących samoistnie, posiadają inny zupełnie charakter od kursów zawodowych. Kursy te mają na względzie dokształcanie rzemieślników wykwalifikowanych, stojących już na pewnym poziomie wiedzy zawodowej, przez zaznajamianie ich z najnowszymi zdobyczami techniki poszczególnych zawodów rzemieślniczych.

W dzisiejszej dobie rozwoju techniki, przy ciągle zmieniających się w związku z tym warunkach życiowych, rzemieślnik musi umieć przystosować się do tych zmian, gdyż inaczej egzystencja jego będzie skazana na zagładę.

Szczególnie na terenie Izby Wileńskiej, gdzie daje się dotkliwie odczuć nieraz zupełny analfabetyzm rzemieślników, którzy wskutek tego nie mogą śledzić z należytem zrozumieniem biegu życia, jego potrzeb i nie posiadają umiejętności dostosowania się do nich, potrzebna jest opieka nad rzemieślnikami ze strony właściwych organizacji i instytucyj, któreby, w najbardziej przystępnej i popularnej formie, podały rzemieślnikom wiadomości, potrzebne do przystosowania się do nowych wymagań życia. Bezprzecznie jedną z najlepszych form są kursy dokształcające z krótkim terminem nauczania, podające wiadomości w najbardziej skondensowanej formie. Rodzaj kursów ściśle jest uzależniony, od najbardziej żywotnych zagadnień i interesów życia gospodarczego rzemiosła. Niestety uruchomienie szeregu takich kursów napotyka zwykle na wielkie trudności natury finansowej, gdyż budżet Izby nie posiada odpowiednich pozycji, związanych z temi wydatkami, zaś subwencje czynników rządowych, a w pierwszej mierze Ministerstwa W.R. i O. P. są tak minimalne, że trudno jest mówić o racjonalnym prowadzeniu takich kursów, aby w zupełności dostosować się do potrzeb rzemiosła w tej dziedzinie. Stworzenie kursów, opartych na samowystarczalności gospodarczej, a w związku z tem pobieranie wy-

sokich opłat od słuchaczy jest niemożliwe, ze względu na wielkie zubożenie rzemiosła. Z uwagi na powyższe Izba w roku sprawozdawczym zdołała przeprowadzić tylko kurs dokształcający futrzarsko-garbarski, oraz koedukacyjny kurs fryzjerstwa damskiego. Pewną poprawę w tej dziedzinie winien wprowadzić, przy realizowaniu swego programu prac Wileńsko-Nowogródzki Instytut Rzemieślniczy w Wilnie, który uruchomienie takich kursów postawił sobie za jeden z naczelných punktów swojej działalności.

DZIAŁALNOŚĆ KOMISYJ EGZAMINACYJNYCH.

W r. 1934 w porównaniu do r. 1933 ilość egzaminów nie wzrosła, lecz utrzymała się prawie na tym samym poziomie, za wyjątkiem egzaminów czeladniczych, które spadły z ilości 81, przeprowadzonych w r. 1933 do ilości 15 w roku sprawozdawczym. Natomiast podniosła się ilość egzaminów mistrzowskich uproszczonych, których przeprowadzono od dn. 1.I 1934 r. do dnia 15.VIII 34 r. — 410. Egzaminów uproszczonych mistrzowskich w związku z wejściem w życie noweli do ustawy przemysłowej od dnia 15.VIII 34 r. Izba nie przeprowadza.

Jeśli chodzi o egzaminy mistrzowskie normalne, to ilość ich pozostała identyczna, co w r. 1933, a mianowicie w roku sprawozdawczym przeprowadzono 3 egzaminy.

Spadek przeprowadzonych egzaminów czeladniczych, należy tłumaczyć coraz mniejszą ilością terminatorów w warsztatach rzemieślniczych, oraz tem, że terminatorzy, kończący termin na prowincji i nie mający w 90% - ach świadectw ukończenia szkoły dokształcającej zawodowej, przesyłali swe podania do Izby w końcu roku sprawozdawczego, w związku z czem nie zdołali uzyskać odpowiednich zaświadczeń Kuratorium Okręgu Szkolnego, wobec czego większa ilość egzaminów czeladniczych odbędzie się na wiosnę 1935 r. Poważną przeszkodą do przeprowadzenia większej ilości egzaminów czeladniczych, bądź też mistrzowskich, są ciężkie warunki materialne rzemieślników i nasuwające się z tem trudności przy opłaceniu taks egzaminacyjnych, pomimo stosowania jaknajszerszych ulg indywidualnych, których wysokość zobrazuje następująca tabela:

Ilość osób	Należna taksa egzaminacyjna	Zmniejszono zgodnie z decyzją Prezesa Izby do sumy	Ulgi wynosiły w złotych
3	70.— zł.	60 zł.	30.—
1	"	55 "	15.—
19	"	50 "	380.—
6	"	45 "	150.—
72	"	40 "	2.160.—
137	"	35 "	4.795.—
102	"	30 "	4.080.—
3	"	29 "	123.—
2	"	25 "	90.—
5	"	20 "	250.—
1	"	10 "	60.—
4	32.50 zł.	25 "	30.—
3	"	20 "	37.50
Razem . .			12.200.50

Pomimo to ogólne zubożenie rzemiosła, odczuwane wskutek kryzysu gospodarczego, w znacznej mierze przyczyniło się, iż ilość egzaminów nie mogła wzrosnąć do liczby, odpowiadającej stanowi liczeb-
nemu rzemiosła w okręgu Izby Wileńskiej.

Opłaty za egzaminy, ustalone regulaminami komisji egzaminacyjnych, były następujące: 32 zł. 50 gr. za egzamin czeladniczy, 70 zł. za egzamin uproszczony mistrzowski, 90 zł. za egzamin mistrzowski normalny. Szczególną uwagę zwróciła Izba w roku sprawozdawczym na przeprowadzenie jak największej ilości egzaminów mistrzowskich uproszczonych, a to w związku z kończącymi się tego rodzaju egzaminami w dniu 15.VIII 1934 r.

Ogólna ilość rzemieślników, posiadających dyplomy mistrzowskie, wynosi w roku sprawozdawczym — 2.953 na 12.203 samoistnych rzemieślników. Pomimo wzrostu liczby samoistnych rzemieślników o 854 warsztaty, liczba rzemieślników dyplomowanych w porównaniu do r. 1933 wzrosła o $1\frac{1}{2}\%$. W r. 1933 stosunek ten wynosił 23% , w r. sprawozdawczym wynosi $24\frac{1}{2}\%$.

Kończąc ogólny szkic działalności komisji egzaminacyjnych, przechodzimy do poszczególnych rodzajów egzaminów:

EGZAMINY NORMALNE MISTRZOWSKIE.

W r. 1934 przeprowadzono takich egzaminów trzy, w tem jeden z wynikiem niedostatecznym. Mała ilość przeprowadzonych egzaminów mistrzowskich tłumaczy się tem, że stosunkowo niewielka ilość czeladników, przeegzaminowanych przez Izbę Wileńską, posiada już prawa składania egzaminów mistrzowskich. Ponadto czeladnicy, którzy po odbyciu 3-letniej praktyki, uprawnienia te uzyskali, wolą uzyskać na podstawie ust. 2 art. 145 prawa przemysłowego kartę rzemieślniczą i prowadzić samoistnie rzemiosło, nie składając egzaminów mistrzowskich, względnie pracować nadal, jako czeladnicy.

EGZAMINY CZELADNICZE.

Spadek ilości tych egzaminów został powyżej w ogólnej działalności komisji egzaminacyjnych szczegółowo omówiony.

Ogólna ilość egzaminów przeprowadzonych—15. Egzaminy czeladnicze w roku sprawozdawczym przeprowadzone były tylko w Wilnie.

EGZAMINY MISTRZOWSKIE UPROSZCZONE.

Egzaminów mistrzowskich uproszczonych przeprowadzono 410.

SPÓŁDZIELCZOŚĆ RZEMIEŚLNICZA.

Silnie zakorzeniony konserwatyzm wśród rzemiosła wileńskiego oraz brak zmysłu organizacyjnego, a przedewszystkiem zrozumienia korzyści, wynikających z życia zbiorowego, opartego na przesłankach gospodarczych, spowodowały, iż spółdzielczość na terenie działalności tutejszej Izby nie rozwinęła się w tych granicach, jak to winno było mieć miejsce.

Z pośród istniejących spółdzielni na terenie województwa wileńskiego należy wymienić przede wszystkim zarejestrowaną w grudniu 1933 r. „Spółdzielnię Eksportową Wyrobów Rzemieślniczych Ziemi Północno-Wschodnich w Wilnie z Ograniczoną Odpowiedzialnością“, której członkowie reprezentują prawie wszystkie gałęzie rzemiosła.

Ma ona na celu rozwój produkcji rzemieślniczej i drobnego przemysłu przez:

- a) organizowanie własnych warsztatów wytwórczych i drobnego przemysłu;
- b) otwieranie oddziałów, filij, oraz wszelkich zakładów w kraju i zagranicą;
- c) nabywanie i zbywanie na rachunek własny i członków fabrykatów, półfabrykatów i surowców, związanych z produkcją rzemieślniczą;
- d) zaopatrywanie członków w maszyny, narzędzia, fabrykaty, surowce i materiały pomocnicze;
- e) podział zamówień na poszczególne warsztaty.

Członków liczy spółdzielnia 22, wpisowe wynosi 5 zł., udział — 50 złotych.

W czasie swej krótkiej stosunkowo działalności spółdzielnia ta przeprowadziła szereg pomyślnych transakcyj, tak z firmami zagranicznymi, jak i krajowymi.

Następnie należy wymienić Centralne Biuro Eksportowe Wyrobów Rękawiczników Wileńskich „Kazanwil“, Spółdzielnię z ograniczoną odpowiedzialnością, której celem jest podniesienie stanu gospodarczego i ekonomicznego swych członków, zapomocą polepszenia i ujednostajnienia produkcji rękawiczek, rozszerzenia rynku zbytu, organizacji eksportu i zapobieganie niezdrowej konkurencji. W tym celu Spółdzielnia zajmuje się: zaopatrywaniem swych członków w surowce i materiały, niezbędne do wyrobu rękawiczek, sprzedażą na rachunek własny, jak i komisowy wyrobów swoich członków, lub osób trzecich oraz uzyskiwaniem kredytów dla popierania eksportu i produkcji rękawiczek.

Członków liczy spółdzielnia 22, udział wynosi 100 zł.

Ze specjalnem uznaniem trzeba podkreślić przedsiębiorczość zrzeszonych w „Kazanwilu“ rzemieślników, którzy w dotychczasowych swoich wysiłkach i pracach, opierając się przeważnie na siłach własnych, osiągnęli świetne wyniki w postaci zdobycia kilkunastu rynków zagranicznych dla swych wyrobów.

Następnie na uwagę zasługuje spółdzielnia p. n. „Zjednoczeni Stolarze“, założona w Wilnie w r. 1925. Spółdzielnia ta przyjmuje z przetargów zamówienia na roboty stolarskie, szczególnie od władz wojskowych, a pozatem sprzedaje komisowo wyroby swych członków, oraz sprowadza surowce. Zrzesza ona 14 stolarzy wileńskich, przeważnie najzamożniejszych; udział wynosi 100 zł.

I wkońcu należy wymienić „Polską Spółkę Piekarską w Wilnie“, która zrzesza kilku najzamożniejszych piekarzy. Posiada ona wzorowo urządzonej piekarnię mechaniczną, zaopatrzoną we wszelkie nowoczesne maszyny i narzędzia. Sprzedaż wyrobów dokonywana jest hurtowo, lub

detalicznie, oraz pieczywo jest dostarczane instytucjom dobroczynnym, szpitalom, ochronkom i t. p.

Pomimo stosunkowo znacznej produkcji, Spółka boryka się z wielkimi trudnościami finansowymi, z powodu dużego zadłużenia, powstałego na skutek nabycia kosztownych urządzeń piekarni.

Poza powyżej wymienionemi znajdują się wprawdzie jeszcze na terenie województwa wileńskiego inne spółdzielnie, lecz istnieją one raczej blankietowo, nie spełniając większej roli w życiu gospodarczem tutejszego rzemiosła. Są to:

1. Spółdzielnia Meblowa Rzemieślników Chrześcijan w Wilnie, zorganizowana w kwietniu 1932 r. przez drobniejszych stolarzy i chałupników. Trudni się ona jedynie komisową sprzedażą wyrobów swych członków, które są wytwarzane stosownie do wymogów najszerzych warstw ludności i dlatego znajdują dość chętnie nabywców.
2. Spółdzielnia Stolarzy Żydów „Meblowil“;
3. „Spójnia Chrześcijańskich Robotników Budowlanych“, założona w styczniu 1930 r., ma na celu prowadzenie robót budowlanych.
4. „Spółdzielnia Stolarsko - Budowlana w Brasławiu“, założona w r. 1929, prowadzi zakłady handlowe i wytwórcze stolarsko-budowlane.
5. Spółdzielnia szewska „Butwil“, założona w czerwcu 1933 r. zrzesza 43 szewców i cholewkarzy i ma na celu podniesienie stanu gospodarczego i ekonomicznego swych członków zapomocą polepszenia i ujednostajnienia produkcji obuwia, rozszerzenia rynku zbytu, organizacji eksportu i zapobiegania nieuczciwej konkurencji.

K R E D Y T.

Sprawa zasilenia odpowiednimi kredytami rzemiosła, jakkolwiek stanowi jedną z największych trosk tutejszej Izby, nie została dotychczas, pomimo usilnych starań, pomyślnie rozwiązana.

Kredyt, przyznany przez Bank Gospodarstwa Krajowego, rozprawdany przez kasy komunalne na powiatach oraz przez spółdzielnie kredytowe w Wilnie, jest niewygodny, wskutek trudności, związanych z jego podejmowaniem. Problemu tego także nie rozwiązują spółdzielnie kredytowe rzemieślnicze, z pośród których na pierwsze miejsce wybija się I-sza Wileńska Żydowska Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa dla rzemieślników i drobnych handlowców z r. 1898, która zrzesza obecnie około 1.100 rzemieślników.

Z pośród spółdzielni chrześcijańskich największe znaczenie ma Spółdzielczy Bank Rzemieślników i Kupców Polskich w Wilnie, zrzeszający około 100 rzemieślników przeważnie rzeźników i wędliniarzy oraz stolarzy. Następnie należy wymienić Polski Spółdzielczy Bank Rzemieślniczy w Wilnie, liczący ponad 200 członków rzemieślników.

Ogólne zadłużenie rzemiosła na dzień 31.XII 34 r. wynosiło ca. 800.000 złotych.

IŁOŚĆ I WARTOŚĆ PRODUKCJI RZEMIEŚLNICZEJ.

Ustalenie ilości produkcji rzemieślniczej, wobec prowadzenia ksiąg handlowych tylko przez niewielką ilość warsztatów, nieprzekraczającą z pewnością na terenie całego województwa wileńskiego liczby 100, napotyka na tak wielkie trudności, iż wyrażenie jej cyfrowe, odpowiadające stanowi faktycznemu, wydaje się zgoła niemożliwe.

Można to uczynić jedynie drogą badań porównawczych, w wyniku których otrzymamy, iż ilość ogólnej produkcji rzemieślniczej na terenie województwa wileńskiego w roku 1934 wzrosła od 5 do 10% w stosunku do roku 1933. Wartość produkcji natomiast, wobec dalszego spadku cen, utrzymała się mniej więcej na poziomie roku ubiegłego i wynosiła w r. 1934, według zebranych danych i przeprowadzonych następnie przez Izbę obliczeń, w poszczególnych grupach jak następuje:

Grupa Budowlana	— ca.	2.500.000 zł.
Grupa Drzewna	— ca.	3.100.000 „
Grupa Włókiennicza	— ca.	22.500.000 „
Grupa Metalowa	— ca.	5.300.000 „
Grupa Spożywcza	— ca.	22.500.000 „
Grupa Skórzana	— ca.	9.600.000 „
Grupa Usług Osob.	— ca.	1.700.000 „

EKSPORT RZEMIEŚLNICZY.

Z chwilą osiągnięcia pewnych dodatnich rezultatów w dziedzinie zorganizowania rzemiosła oraz zracjonalizowania jego produkcji, w konsekwencji należało pomyśleć o zwiększeniu popytu na wytworzone artykuły.

Wobec zubożenia miejscowych odbiorców, a tem samem, wobec skurczenia się konsumpcji na rynku wewnętrznym, należało zatroszczyć się o znalezienie nowych rynków zbytu na te artykuły, zarówno w kraju, jak też i zagranicą.

W związku z tem zagadnienie zorganizowania eksportu wyrobów rzemieślniczych wysunęło się na plan pierwszy.

Sporadyczne transakcje eksportowe, zapoczątkowane przy inicjatywie Izby i przy bezpośredniej pomocy tejże przez miejscowe rzemiosło w latach ubiegłych, usiłowano wtłoczyć w ramki stałego systemu i pewnej planowości.

W tym celu Biuro Eksportowe Izby, zarówno we własnym zakresie, jak też i za pośrednictwem Spółdzielni Eksportowej Wyrobów Rzemieślniczych Ziem Północno-Wschodnich w Wilnie sp. z o. o., samodzielnej placówki handlowej, powołanej do życia w celu realizowania zamierzeń eksportowych rzemiosła wileńskiego, nawiązało kontakt z kupcami i odbiorcami zagranicznymi wielu krajów, tak europejskich, jak i pozaeuropejskich, a w szczególności: Anglią, Francją, Belgią, Holandją, Szwecją, Palestyną, Stanami Zjednoczonymi A. P. i t. d.

W wyniku rozpoczętych i nadal prowadzonych pertraktacyj, zawarto szereg transakcyj i wyeksportowano rozmaite wyroby.

W początkach 1934 r. wysłano partję stolnic do Anglii. W lipcu i sierpniu tegoż roku wysłano do Stanów Zjednoczonych A. P. większą partję tac do chleba i talerzy, rzeźbionych z drzewa, wyrobu rzemiosła wileńskiego. Obecnie natomiast znajdują się w końcowym stadium pertraktacje z rozmaitemi firmami angielskimi o dostawę im różnych artykułów galanterji drzewnej, w szczególności wyrobów tokarskich.

Niezależnie od tego wysłano do rozmaitych firm zagranicznych kolekcje wzorów i oferty na różne artykuły, produkcji miejscowego rzemiosła.

Wszystkie te transakcje jednak, niestety, nie miały charakteru ciągłych stosunków i stałego kontaktu handlowego, pomimo usiłowań ze strony Izby w tym kierunku, wobec czego prowadzone pertraktacje handlowe były finalizowane ze skutkiem pomyślnym li tylko od wypadku do wypadku. Na podobny stan rzeczy składał się cały szereg przyczyn. I tak:

- nieznajomość rynków zagranicznych przez producenta rzemieślnika;
- nieufność zagranicy do wyrobów naszego rzemiosła;
- brak kapitałów obrotowych u rzemiosła na produkcję;
- ograniczone możliwości kredytowe;

- brak zapasów niezbędnego surowca wogóle, zaś w szczególności brak przygotowanego surowca drzewnego w postaci dobrze wysuszonego drzewa.

A przede wszystkim, brak większych warsztatów odpowiednio urządzonych, a co najważniejsze — zmechanizowanych, mogących być zastosowanymi do masowej produkcji poszczególnego, wystandaryzowanego artykułu, co jest wynikiem tej okoliczności, iż gros miejscowego rzemiosła nosi charakter prymitywny o nieodpowiednich urządzeniach i pierwotnych narzędziach, uniemożliwiających posługiwanie się mechaniczną siłą napędową.

Izba Rzemieślnicza czyniła i nadal czyni wszelkie zabiegi i starania, ażeby zaradzić tym bolączkom i brakom. W tym celu, między innymi zorganizowała, za zgodą i przy poparciu Związku Izb Rzemieślniczych R. P., wyjazd przedstawiciela rzemiosła w osobie p. Mgr. Kazimierza Młynarczyka, Dyrektora Izby Rzemieślniczej w Wilnie, zagranicę w celu bliższego poznania tamtejszych rynków zbytu oraz zwyczajów handlowych tam panujących, a również w celu nawiązania bezpośredniego i ściślejszego kontaktu z importerami zagranicznymi.

Dyrektor Młynarczyk odwiedził następujące kraje: Anglię, Belgię, Francję i Niemcy, gdzie nawiązał kontakt z tamtejszemi sferami handlowymi i przeprowadził przy pomocy i współuczestnictwie odpowiednich polskich placówek konsularnych szereg pertraktacyj.

W wyniku tych pertraktacyj odnośne firmy zagraniczne, przeważnie angielskie, nadesłały serję konkretnych zamówień na rozmaite artykuły produkcji miejscowego rzemiosła.

Największe zainteresowanie objawia się na artykuły w branży galanterji drzewnej, jak to: głowice do szczotek, miotlika, rękojeści do szczotek i pendzli, lichtarze drewniane, prawidełka do obuwia, obcasy drewniane i t. d.

Również jest zainteresowanie na wyroby stolarskie, krzesła ogrodowe, leżaki i t. d.

Część tych tranzakcyj jest obecnie w stadium realizacji.

Niezależnie od konkretnych zamówień, zawarto szereg umów na wyłączne przedstawicielstwa na wyroby rzemieślnicze w poszczególnych krajach, a mianowicie na Anglię: 5 przedstawicieli następujących branż: tokarstwo, stolarstwo, ceramika, galanterja skórzana oraz szczotkarstwo i zabawkarstwo.

Na Holandję 1 przedstawiciel. Na Francję 2-ch przedstawicieli. Na Belgię i rynki jej dostępne 1 przedstawiciel, na Niemcy 1 przedstawiciel.

Jednocześnie nawiązano najściślejszy kontakt z wieloma polskimi placówkami konsularnymi zagranicą, czy to przy sposobności osobistego odwiedzenia tychże przez dyrektora K. Młynarczyka w czasie jego podróży zagranicę, czy też w drodze korespondencyjnej.

Należy z całym uznaniem podkreślić przychylny a rzeczowy stosunek wszystkich konsulatów, z którymi się nawiązało łączność, do wszelkich poczynań rzemiosła w kierunku bądź to zapoczątkowania, bądź to wzmożenia eksportu wyrobów rzemieślniczych na odnośne rynki zagraniczne. Poszczególne konsulaty z dużą dozą zrozumienia i przychylnością ustosunkowały się do projektu Izby Rzemieślniczej zorganizowania w tych konsulatach wystawy wyrobów rzemieślniczych, celem zorientowania odnośnych sfer handlowych zagranicą, co do możliwości produkcyjnych i jakości wyrobów rzemiosła polskiego, a tem samem w celu zainteresowania odpowiednich importerów zagranicznych naszymi wyrobami.

W związku z tem zachodzi potrzeba skompletowania kolekcji odpowiednich wzorów wyrobów rzemieślniczych i wysłania takowych do poszczególnych konsulatów.

Celowość i racjonalność tego rodzaju poczynań dobitnie uzasadnia i charakteryzuje fakt urządzenia skromnej, zresztą, wystawy wyrobów rzemieślniczych, jaką zorganizowała Izba Rzemieślnicza w Wilnie w r. 1934 z okazji i w czasie Światowego Zjazdu Polaków z Zagranicy, w wyniku której to wystawy wpływało moc poważnych zapytań od zainteresowanych sfer handlowych z poszczególnych krajów.

Trzeba jednak podkreślić, iż, mimo wszystko, zwiększenie i rozszerzenie możliwości eksportowych napotyka na rozmaite i to bardzo poważne trudności, zarówno natury stałej, zasadniczej, jak też i natury przejściowej.

Ceny proponowane na poszczególne artykuły przez odbiorców zagranicznych są naogół minimalne i wytrzymują kalkulację tylko przy produkcji tych artykułów w warsztatach zmechanizowanych, których na naszym terenie jest bardzo mało.

Ilości zamawianych artykułów są wprost olbrzymie (w tysiącach grosów każdego wzoru), natomiast termin wykonania i dostawy przeważnie natychmiastowe, co dla miejscowego rzemiosła stwarza poważną trudność, z powodu tej okoliczności, iż rzemiosło nasze, jak wspomnieliśmy już wyżej, nie posiada na miejscu i nie może nabyć dostatecznie przygotowanego (o ile chodzi o drzewo) wysuszonego surowca.

Zbyt wysokie kolejowe taryfy przewozowe oraz skomplikowane formalności przy załadowaniu towarów eksportowanych zagranicę w por-

tach, również niekorzystnie się odbijają na możliwościach wywozu wyrobów rzemieślniczych.

Trudności celne, czynione przez władze celne, przy otrzymaniu z zagranicy potrzebnych wzorów poszczególnych artykułów, w celu wykonania odnośnych modeli i przeprowadzenia kalkulacji, wprost zniechęcają do interesowania się eksportem na szerszą skalę i dalszą metę. Jaskrawym przykładem tego rodzaju trudności może posłużyć fakt, kiedy to wzory handlowe, wysłane przez Dyrektora Izby, Mgr. K. Młynarczyka, z Anglii pod adresem Izby Rzemieślniczej w Wilnie w celu wykonania przez wileńskie rzemiosło potrzebnych kontr-wzorów, oclono i to w/g takich stawek, iż opłata celna kilkakrotnie przewyższała wartość faktyczną tych wzorów w/g cen w detaliczej sprzedaży. A co najcharakterystyczniejsze, iż przy tej sposobności oclono również wzory rzemiosła wileńskiego, wywiezione zagranicę i zwrócone stamtąd do kraju zpowrotem, jako nieaktualne. W liczbie wielu innych trudności należy wymienić tę poważną okoliczność, iż warunki płatności, stosowane przez importerów zagranicznych, w szczególności angielskich, jakkolwiek naogół są możliwe do przyjęcia, jednak znowuż, zanotowany ostatnio spadek kursu funta angielskiego, poważnie utrudnia, a częściowo i uniemożliwia przeprowadzenie kalkulacji w walucie angielskiej, w której przeprowadzenie wszelkich obliczeń zastrzegają sobie importerzy angielscy.

Tem niemniej jednak, pomijając wszystkie, zarówno wyluszczone wyżej, jak też i nie wyliczone trudności, przy odpowiednim nastawieniu produkcji rzemieślniczej i pchnięciu jej na właściwe tory, możliwości eksportowe są zupełnie realne i konkretne i rokują wszelki widoki, wprawdzie powolnego, lecz stałego i ciągłego rozwoju.

DZIAŁALNOŚĆ IZBY I SKŁAD OSOBOWY.

W roku sprawozdawczym 1934 skład osobowy Izby Rzemieślniczej w Wilnie przedstawiał się następująco:

Zarząd Izby do dnia 22 sierpnia 1934 r.

Prezes Władysław Szumański	— Wilno, Mickiewicza 1.
V. Prezes Łazarz Kruk	— Wilno, ul. Niemiecka 23.
Członkowie Zarządu:	
Szymon Lichtmacher	— Wilno, ul. Niemiecka 31.
Stanisław Stankiewicz	— Głębokie Pl. 3 Maja 11.
Józef Uziałło	— Wilno, ul. W. Pohulanka 14.

Członkowie Izby:

Andrukowicz Wacław	zegarmistrz
Baczkowski Franciszek	zegarmistrz
Bieńkuński Jan	malarz
Blondes Chackiel	grawer
Cegielnicki Pejsach	rymarz
Kruk Łazarz	tokarz
Lichtmacher Szymon	introligator
Oszurko Michał	stolarz
Rachman Mejłach	krawiec
Rynkiewicz Franciszek	kowal
Stankiewicz Stanisław	ślusarz
Szumański Władysław	krawiec
Tarasewicz Bolesław	szewc
Tomaszewski Karol	blacharz
Trocki Eljasz	fryzjer
Uziałło Józef	rzeźnik
Wiszniower Mowsza	piekarz
Zytkiewicz Michał	wędliniarz

Zastępcy członków Izby:

Danilewicz Józef	stolarz
Giedrys Władysław	wędliniarz
Hermanowicz Piotr	murarz
Grzybowski Antoni	rzeźnik
Krauze Stanisław	krawiec
Korobojnik Owsiej	tokarz
Lewin Zelik	introligator
Liwszyc Załman	krawiec
Merliński Zelik	rymarz
Packiewicz Zygmunt	malarz
Paryski Wulf	krawiec
Puszkarczewicz Kazimierz	kowal
Zawels Aron	fryzjer
Zubowicz Władysław	szewc
Ślusarski Apolinary	ślusarz

Zarząd Izby od dnia 23 sierpnia 1934 r.

Prezes Władysław Szumański	— Wilno, ul. Mickiewicza 1.
V. Prezes Łazarz Kruk	— Wilno, ul. Niemiecka 23.
Członkowie Zarządu:	
Szymon Lichtmacher	— Wilno, ul. Niemiecka 31.
Stanisław Stankiewicz	— Głębokie, Pl. 3 Maja 11.
Józef Uziałło	— Wilno, ul. W. Pohulanka 14.

Członkowie Izby:

Z wyboru.

Gurwicz Gerszon	rzeźnik
Galbersztejn Mendel	cholewkarz
Jagodziński Mieczysław	stolarz
Kamieniecki Wincenty	ślusarz
Lewin Józef	piekarz
Stacewicz Władysław	fryzjer
Sołoducho Chaim	kowal
Szumański Władysław	krawiec
Tarasewicz Bolesław	szewc

Z nominacji.

Inż. Henryk Jensz	
Kruk Łazarz	tokarz
Lichtmacher Szymon	intrologator
Matuszkiewicz Mieczysław	
Stankiewicz Stanisław	ślusarz
Uziałło Józef	rzeźnik

Zastępcy członków Izby:

Ajnbinder Owsiej	cholewkarz
Beczelis Józef	fryzjer
Fischer Boruch	rzeźnik
Janowski Franciszek	ślusarz
Hajkowski Mikołaj	stolarz
Ławrynowicz Bronisław	krawiec
Zubowicz Władysław	szewc
Zylber Dawid-Nochym	piekarz
Rapoport Judel	kowal

Przedstawiciele władz.

Przedstawicielem Pana Ministra Przemysłu i Handlu dla Izby Rzemieślniczej w Wilnie był nadal p. Michał Pawlikowski, Naczelnik Wydziału Administracyjnego Wileńskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Zebrania członków Izby i posiedzenia Zarządu.

Plenarnych Zebrań Izby w roku sprawozdawczym odbyło się pięć. Posiedzeń Zarządu Izby odbyło się 15.

10 stycznia 1934 r. Posiedzenie Zarządu — przyjęto do wiadomości projekt statutu Instytutu Rzemieślniczego i uchwalono przesłać do Urzędu Wojewódzkiego z prośbą o zatwierdzenie. Uchwalono uruchomić kurs dokształcający zawodowy dla fryzjerów damskich. W związku z mającymi odbyć się Targami Futrzarskimi, uchwalono wzięcie udziału w takowych przez rzemiosło i zwrócenie się do Dyrekcji Targów o ulgowe warunki. Zaprojektowano urządzenie kursu doskonalącego garbowanie skór na kozuchy. Postanowiono przeprowadzić propagandę wśród kowali za uczęszczaniem tychże na wzorowe kursy kucia koni, organizowane przez Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami w Wilnie. Uchwalono, że Izba przystępuje na członka do powstałej w Wilnie Izby Handlowej Bałtycko-Skandynawskiej. Przyjęto do wiadomości sprawozdanie Dyrektora Izby z działalności Komisji Ulepszenia Surowca Skórzanego przy Izbie i postanowiono w r. 1934 kontynuować pracę tejże Komisji. Rozpatrzono i przedyskutowano sprawę ewentualnej obniżki opłaty za dyplomy i postanowiono cenę dyplomu pozostawić dotychczasową.

5 lutego 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Przyjęto do wiadomości decyzję B. G. K. sprolongowania spłaty pożyczek rzemieślniczych na dalsze półrocze. Po dyskusji uchwalono nie brać udziału w Targach Lewantyńskich, z powodu słabego stanu materialnego rzemiosła wileńskiego.

Zebranie Plenarne Izby postanowiono zwołać na dzień 21.II 1934 r. Dyrektor Izby zreferował akcję zwalczania nielegalnego rzemiosła i jej wyniki.

Dnia 21 lutego 1934 r. Plenarne Zebranie Izby. Przyjęto do wiadomości sprawozdanie Dyrektora Izby z przebiegu prac Izby za ostatni okres, a mianowicie: udziału przedstawicieli rzemiosła w pracach Komisji Odwoławczej, interwencji w sprawach niesłusznych wymiarów podatków, udziału przedstawicieli Izby w pracach Tymczasowej Komisji Notowań Cen Żywca i Mięsa, starań Izby o zawarcie transakcji z rynkami zagranicznymi na eksport wyrobów rzemieślniczych, udziału przedstawicieli Izby w pracach nowoutworzonej Izby Bałtycko-Skandynawskiej, rozpoczęcia toku prac Instytutu Psychotechnicznego, utworzenia w Podbrodziu Mieszanego Cechu Rzemieślników Chrześcijan i Żydów, toku prac Referatu Statystycznego Izby nad przygotowaniem materiału w związku ze zbliżającymi się wyborami. Przyjęto do wiadomości zlikwidowanie Rady Izb Rzemieślniczych R. P., jako instytucji reprezentacyjnej rzemiosła R. P. i powołanie do życia Związku Izb Rzemieślniczych R. P. Odczytano i przyjęto do wiadomości nowy Statut Izby Rzemieślniczej w Wilnie. Po odczytaniu budżetu Izby na rok 1934, zatwierdzonego przez Pana Ministra Przemysłu i Handlu i dłuższej dyskusji ustalono, iż budżet Izby, w granicach zatwierdzonych przez Pana Ministra Przemysłu i Handlu, zdaniem zebranych, jest nierealny i nie odpowiada potrzebom i możliwościom rzemiosła województwa wileńskiego oraz godzi w rozpoczęte poczynania Izby nad rozwojem gospodarczym rzemiosła. Wobec powyższego Zarządowi Izby polecono poczynać wszelkie kroki u odnośnych władz w celu przystosowania budżetu do rzeczywistych potrzeb i możliwości rzemiosła województwa Wileńskiego.

15 marca 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Zaniechano udziału rzemiosła wileńskiego wskutek słabego stanu materialnego w Targach Katowickich, natomiast uchwalono dążyć do wzięcia udziału w pokazie Targów Sportowych w Warszawie i zwrócić się w tym celu do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o poparcie finansowe. Postanowiono zwołać konferencję wszystkich cechów, celem wypowiedzenia się, co do zrealizowania działalności Związków Gospodarczych i potrzeby istnienia Centralnego Instytutu Pozaszkolnego Przynależności Zawodowej.

Po zapoznaniu się Zarządu z nadesłanym przez Radę Interesentów Targów Poznańskich memoriałem, uchwalono dążyć do wzięcia udziału, przez rzemiosło wileńskie w Targach Poznańskich i w tym celu wobec słabego stanu materialnego rzemiosła, postanowiono zwrócić się do Związku Izb Rzemieślniczych o subsydjowanie wystawców z terenu Izby Wileńskiej. Zapoznano się z projektem Związku Izb Rzemieślniczych o Komisjach Nadzorczych Targowych i uznano takowe za celowe. Postanowiono delegować przedstawiciela Izby na mającą odbyć się w Urzędzie Wojewódzkim konferencję w sprawie Targów małych. Dyrektor Izby zreferował sprawę możliwości eksportowych. Postanowiono zwołać Plenarne Zebranie Izby na dzień 19 kwietnia 1934 r.

6 kwietnia 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Dyrektor zreferował wyniki odbytej w dniu 7.II 1934 r. w Urzędzie Wojewódzkim konferencji w sprawie 5-io letniego planu rozwoju gospodarczego Wileńszczyzny.

Postanowiono opracować specjalny memoriał w tej sprawie. Uchwalono zwrócić się do Międzyministerjalnej Komisji Popierania Eksportu z prośbą o udzielenie subwencji na wyjazd zagranicę przedstawicieli Izby dla nawiązania kontaktu bezpośredniego z kupcami zagranicznymi

11 kwietnia 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Uchwalono opracowanie memoriału w sprawie kredytu dla rzemieślników i przedłożenie tegoż Prezesowi B.G.K., Panu Generałowi R. Góreckiemu, w czasie pobytu jego w Wilnie. Na konferencję z Panem Prezesem Góreckim postanowiono zaprosić Starszych Cechów. Uchwalono zwołać na dzień 4 maja 1934 r. Plenarne Zebranie Izby w sprawie wyborów do Rady Miejskiej. W związku z wyborami do Izby Rzemieślniczej w Wilnie postanowiono ściśle współpracować z Głównym Komitetem Wyborczym, jak również z poszczególnymi Obywatelskimi Komitetami Wyborczymi, by skład przyszłej Izby Rzemieślniczej zupełnie odzwierciedlał rzeczywistość wileńskiego rzemiosła.

19 kwietnia 1934 r. Plenarne Zebranie Izby. Przyjęto do wiadomości rozpisanie w dniu 8/IV.34 r. przez Pana Ministra Przemysłu i Handlu Wyborów do Izby Rzemieślniczej w Wilnie, które w/g kalendarza wyborczego mają odbyć się dnia 8 lipca 1934 roku. Odczytano przez poszczególnych referentów Izby sprawozdania z działalności Izby za r. 1933. Zebrani, przyjmując sprawozdanie do wiadomości zatwierdzającej, jednocześnie wyrazili podziękowanie Dyrektorowi Izby i personelowi Biura Izby za szczegółowe i wyczerpujące opracowanie stanu rzemiosła i działalności Izby. Dyrektor Izby odczytał i zreferował sprawozdanie rachunkowe Izby, zatwierdzone przez Delegata Urzędu Wojewódzkiego.

22 maja 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Zatwierdzono listę delegatów Izby do Komisji Egzaminacyjnych w szkolnictwie zawodowym. Ustalono kandydatów na delegatów do Powiatowych Komitetów Funduszu Pracy. Przedyskutowano sprawę możliwości osadnictwa rzemieślników z innych województw na teren województwa wileńskiego i uznano takowe w obecnej sytuacji narazie za niemożliwe. Zapoznano się ze sprawozdaniem Dyrektora o możliwościach eksportowych rzemiosła.

20 czerwca 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Uchwalono zwrócić się do Cechów o propagandę wśród rzemieślników akcji rozpowszechniania bonów Funduszu Inwestycyjnego. Postanowiono w ciągu miesiąca lipca przeprowadzić egzaminy mistrzowskie uproszczone we wszystkich powiatach, delegując w tym celu Dyrektora Izby wraz z referentem egzaminacyjnym w teren.

Ustalono delegatów od rzemiosła do Komisji Dyskontowej przy Banku Polskim w Wilnie. Przyjęto do wiadomości sprawozdanie Dyrektora Izby z działalności Instytutu Rzemieślniczego i Spółdzielni Eksportowej Wyrobów Rzemieślniczych.

20 lipca 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Przyjęto do wiadomości ogłoszenie Wojewody Wileńskiego z dn. 28.VI.1934 r. w Dzienniku Wojewódzkim Nr. 10 o wynikach wyborów do Izby Rzemieślniczej w Wilnie.

Zaopiniowano przychylnie projekt przepisów sanitarnych w zakładach fryzjerskich i golarskich.

Polecono Dyktorowi Izby przygotowanie inwentarza i akt Izby do zdania nowoobranemu Zarządowi Izby. Wysłuchano sprawozdania Dyrektora Izby z przeprowadzenia egzaminów na powiatach. Przyjęto do wiadomości wyjaśnienia Min. P. i H. w sprawie wykonywania budżetu Izby.

7.VIII. 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Dla wycieczki Polaków z Ameryki, mającej przybyć do Wilna, uchwalono urządzić w lokalu Izby wystawę, celem zapoznania ich z wyrobami rzemiosła Wileńskiego i propagandy tychże.

21.VIII. 1934 r. Plenarne Zebranie Izby. Odczytano i przyjęto do wiadomości sprawozdanie działalności Izby za I połowę 1934 roku. Zatwierdzono akt zdawczo-odbiorczy inwentarza i kancelarii Izby.

22.VIII. 1934 r. Plenarne Zebranie Izby. Ukonstytuował się nowoobрани Zarząd Izby i przyjął inwentarz i akta kancelarii Izby.

21.IX. 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Delegowano Prezesa Izby do Warszawy na pogrzeb ś. p. Senatora Wendta — Prezesa Związku Izb Rzemieślniczych R. P. Dyktor Izby zreferował sprawy eksportowe i Instytutu Rzemieślniczego.

16.X. 1934 r. Posiedzenie Zarządu. Przyjęto projekt preliminarza budżetowego na rok 1935. Uchwalono wysłać delegację zagranicę celem bezpośredniego nawiązania kontaktu z odbiorcami wyrobów rzemieślniczych z terenu Wileńszczyzny, pokrywając koszty z przyznanej subwencji przez Międzyministerjalną Komisję Popierania Eksportu. Uchwalono przystąpić do zorganizowania szkoły zawodowej dokształcającej na rok szkolny 1934/35, oraz zwrócić się do Magistratu m. Wilna o udzielenie subwencji. Prowadzenie szkoły powierzono Instytutowi

Rzemieślniczemu. Uchwalono podania rzemieślników o pożyczki w K.K.O. rozpatrywać i opinjować na posiedzeniach Zarządu. Plenarne Zebranie Izby uchwalono odbyć dnia 5.XI.34 r.

3.XI.1934 r. Posiedzenie Zarządu. Rozpatrzone i zaopiniowano podania rzemieślników o pożyczkę w K.K.O. Rozpatrzone materiały na Plenarne Zebranie Izby. Dyrektor Izby zreferował sprawę szkoły doksztalającej zawodowej.

5.XI.1934 r. Planarne Zebranie Izby. Dyrektor Izby złożył sprawozdanie z działalności Izby za 3-ci kwartał 1934 r. Odczytano projekt statutu służbowego i po dyskusji jednomyślnie uchwalono. Zaznajomiono się z projektem preliminarza budżetowego Izby na rok 1935. Preliminarz został uchwalony jednogłośnie w brzmieniu odczytanem. Uchwalono teży programu pracy na rok 1935 przesłać do radnych i cechów i po ich rozpatrzeniu rozpocząć nad nimi dyskusję. Uchwalono jednogłośnie wniosek, upoważniający Izbę do pobierania 10% dodatku do taks egzaminacyjnych oraz opłat za opinie w sprawie dyspens i zaświadczeń o prawach nabytych na cele oświaty rzemieślniczej. Uchwalono ufundować tablicę ku czci Kilińskiego.

29.XI.1934 r. Posiedzenie Zarządu. W sprawie dyspens uchwalono opinjować przychylnie podania rzemieślników, którzy posiadają co najmniej 25 lat życia i pracują bez przerwy od 10 lat. Zapoznano się z aktualnymi sprawami szkoły zawodowej doksztalającej i Instytutu Rzemieślniczego.

12.XII.1934 r. Posiedzenie Zarządu. Ustalono termin w dniu 13.XI 1934 r. przedstawienia się nowoobranego Zarządu Izby p. Wojewodzie Wileńskiemu. Dyrektor Izby zreferował bieżące sprawy eksportowe.

29.XII.1934 r. Posiedzenie Zarządu. W związku z upływającym w dniu 31.XII.34 r. terminem przedkładania podań do urzędu Przemysłowego I Instancji Magistratu m. Wilna w sprawach wydawania zaświadczeń o prawach nabytych, uchwalono wszystkie podania tego rodzaju, złożone do Izby, skierować do Urzędu Przemysłowego, jak również odbyć konferencje porozumiewawcze, co do sposobu załatwienia tych spraw.

Dyrektor Izby zreferował Zarządowi sprawę organizacji szkoły zawodowej doksztalającej.

PRACE BIURA IZBY.

W okresie sprawozdawczym prace Biura Izby były prowadzone w ramach 5-iu referatów.

I. Referat Prawno - Ekonomiczny — porady prawne, sprawy opiniodawcze, memorjały i wnioski, ustawodawstwo w odniesieniu do rzemiosła, sprawozdania i sprawy karno-administracyjne, podatki, kredyty, bezrobocie, eksport, przetargi.

II. Referat Finansowo - Organizacyjny — rachunkowość Izby, budżet, intendentura, biblioteka.

III. Referat Statystyczny — statystyka warsztatów rzemieślniczych, mistrzów, czeladników, torminatorów, cechów, organizacji rzemieślniczych, szkół doksztalających zawodowych i ewidencja kar.

IV. Referat Egzaminacyjny — egzaminy mistrzowskie, czeladnicze i czynności z tem związane.

V. Kancelarja — dziennik podawczo-odbiorczy, skorowidz, akty bieżące, archiwum, informacje ogólne, sprzedawanie druków i ewidencja tychże, przepisywanie na maszynie korespondencji i sprawozdań i ekspedjowanie korespondencji.

UDZIAŁ RZEMIOSŁA WILEŃSKIEGO W TARGACH I WYSTAWACH.

W okresie sprawozdawczym z inicjatywy Izby Wileńskiej rzemiosło wileńskie brało udział w Międzynarodowych Targach w Poznaniu, Pokazie Targu Sportowego w Warszawie i Pierwszych Ogólno-Polskich Targach Futrzarskich w Wilnie. Poniższe dane ilustrują ilość wystawców, zawodów reprezentowanych, zajętego metrażu i dokonanych tranzakcyj.

TARGI MIĘDZYNARODOWE W POZNANIU.

Grupa budowlana.—garncarstwo (ceramika), wystawców 1—2 mtr.².

Grupa drzewna.—10,5 mtr.², w tem: bednarstwo—1 mtr.² koszykarstwo—4 mtr.², rzeźbiarstwo w drzewie—1 mtr.², tokarstwo—4,5 mtr.²
Razem wystawców 4.

Grupa skórzana.—8,5 mtr.², w tem: białoskórnicstwo—2,5 mtr.², cholewkarstwo — 0.5 mtr.², rękawicznictwo — 3.5 mtr.² szewstwo sportowe—2 mtr.². Razem wystawców 4.

Ekspozyty rzemiosła wileńskiego były umieszczone w pawilonie Nr. 9. Tranzakcje poczyniono w dziale ceramiki, kószykarstwa, rzeźbiarstwa w drzewie i rękawicznictwie.

POKAZ TARGU SPORTOWEGO W WARSZAWIE.

Grupa drzewna — 28 mtr.², w tem: stolarstwo (wyrob kajaków,—20 mtr.² koszykarstwo—8 mtr.². Razem wystawców 5.

Grupa metalowa — 6 mtr.². Ślusarstwo (przyrządy do strzelania i dla celów P. W.)—Wystawca 1.

Grupa skórzana — 4 mtr.² szewstwo sportowe. Wystawca 1.

Tranzakcje poczyniono we wszystkich działach i uzyskano zamówienie na kajaki.

PIERWSZE OGÓLNO-POLSKIE TARGI FUTRZARSLIE W WILNIE.

Grupa Skórzana — 45,5 mtr.², w tem: futrzarstwo — 25 mtr.², kuśnierstwo 6 mtr.², szewstwo—4 mtr.², szewstwo sportowe—4 mtr.², rymarstwo sportowe 6,5 mtr.². Razem wystawców 10.

Grupa Drzewna — 6 mtr.², koszykarstwo. Wystawca 1.

Grupa Włókiennicza — 9,5 mtr.², w tem: krawiectwo—4 mtr.², kapelusznictwo 5.5 mtr.². Razem wystawców—3.

Tranzakcje poczyniono w dziale futrzarskim i koszykarskim.

Rzemieślnicy, biorący udział w powyższych targach, otrzymali liczne odznaczenia w postaci medali złotych, srebrnych, dyplomów i listów pochwalnych.

Wynajęcie stoisk, uzyskanie ulgowych cen, porady, związane z Targami udzielała bezinteresownie Izba Rzemieślnicza. Ponadto Izba propagowała udział wytwórczości rzemieślniczej w wystawie Polskiej Ligi Nabałowej, V Targach Katowickich i w Wystawie — Targu „Len Polski” — odbytych w maju, czerwcu i wrześniu 1934 r.

Na wystawy i targi Ministerstwo Przemysłu i Handlu udzieliło Izbie subwencji.

DZIAŁALNOŚĆ KOMISYJ UTWORZONYCH PRZY IZBIE RZEMIEŚLNICZEJ W WILNIE.

Komisja do Spraw Ulepszenia Surowca Skórzanego. Komisja stworzona w listopadzie 1932 r. nadal sprawuje swoje czynności. W skład Komisji wchodzi przedstawiciele Zarządu Rzeźni Miejskiej, Izby Przemysłowo-Handlowej, Izby Rzemieślniczej, Izby Rolniczej, garbarzy, Cechów Rzeźnickich, Chrześcijańskiego i Żydowskiego, oraz pracownicy Rzeźni. Zebrania Komisji odbywały się w miarę potrzeby. Specjalnie wynajęty kontroler nadzorował zdejmowanie, opracowanie i konserwację skór.

Komisja Podatkowa miała za zadanie czuwać nad sprawiedliwym opodatkowaniem rzemiosła. W skład jej wchodził członkowie komisji szacunkowych i odwoławczej.

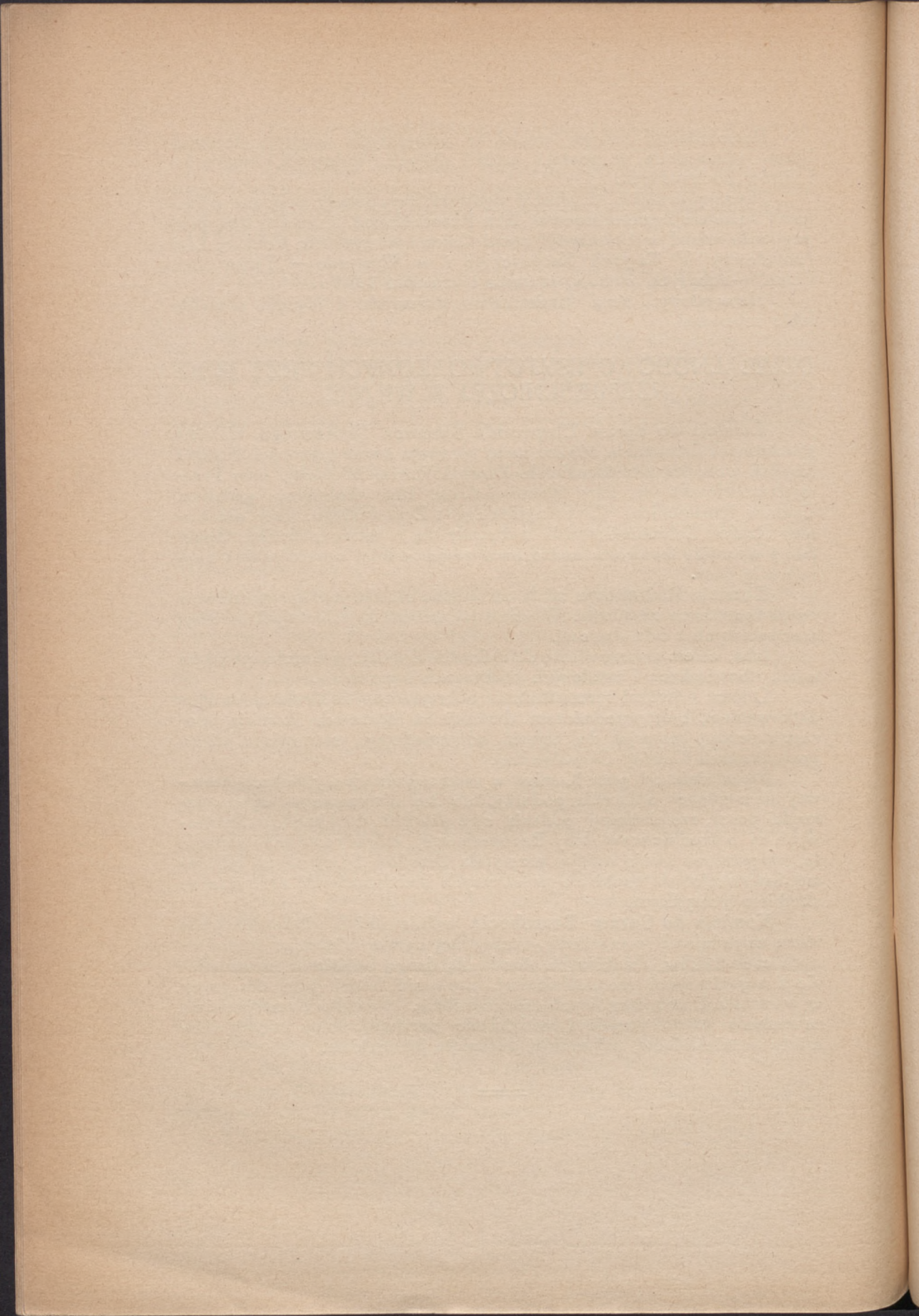
Izba, celem usprawnienia działalności Komisji, pouczała członków o ich obowiązkach i ustalonych podstawach szacowania.

Odpisy odwołań rzemieślników, pokrzywdzonych niesłusznym opodatkowaniem, były przedmiotem dyskusji na zebraniach Komisji, tworząc rzeczowy materiał do zajęcia odpowiedniego stanowiska już na posiedzeniach Komisji Odwoławczej.

Niezależnie od prac Komisji w poszczególnych wypadkach czasowej niemożności opłacenia podatku, lub też nieprawego zajęcia narzędzi pracy, rzemieślnicy podania swe składali do Urzędów Skarbowych za pośrednictwem Izby Rzemieślniczej, która następnie podania te, zaopatrzone swoją opinią, przesyłała Urzędowi Skarbowym, lub nawet interwenjowała osobiście przez swych przedstawicieli, zazwyczaj ze skutkiem pomyślnym.

Komisja do Spraw Bezrobocia usilnie dążyła do zwiększenia stanu zatrudnienia w rzemiośle, szczególną opieką otaczając bezrobotnych czeladników, dla których starała się drogą wejścia w porozumienie z organizacjami rzemieślniczymi, zapewnić bodaj parę dni pracy w warsztatach poszczególnych rzemieślników. Ponadto Komisja miała za zadanie skierowywanie i rozdzielanie przyjętej pracy między warsztaty rzemieślników, najbardziej dotknięte jej brakiem.

ZESTAWIENIE RACHUNKOWE WYDATK
IZBY RZEMIEŚLNICZEJ

ÓW I DOCHODÓW SUM BUDŻETOWYCH
W WILNIE ZA ROK 1934

DOCHODY

WYDATKI

§	Poz.	Wyszczególnienie	Prelimi- nowano	wpłynęło
1		Nadwyżka dochodów nad wydatkami na dz. 1. I. 1934 r. . .	2.084.78	2.084.78
		A. Dochody zwyczajne.		
2		Wpływy stałe		
1		Z własnego majątku	675.00	219.19
2		Z opłat za korzystanie z urządzeń Izby	5.135.00	5.940.40
3		Z taks egzaminacyjnych (200 czel. 320 mistrz.)	24.300.00	15.775.90
4		Z kar porządkowych, ściąganych na rzecz Izby	—	5.00
5		Z dodat. przewid. w ustawie o państw. podat. przem.	8.000.00	9.402.96
6		Z wpisowego uczniów	2.000.00	1.180.00
		Razem z dochodów zwyczajnych	40.110.00	32.523.45
		B. Dochody nadzwyczajne.		
3		Różne		
1		Z rozkładu niedoboru za rok 1932 i 1933	5.000.00	7.286.76
2		Z zaciągniętych pożyczek	—	2.000.00
3		Ze zwrotu porta, druków i materiałów w związ. z egzamin.	11.000.00	6.240.36
4		Niedobór do pokrycia ze spec. fundusz. Min. P. i H.	13.628.45	13.628.45
		Razem w dochodach nadzwycz..	29.628.45	29.155.57
		Razem:	71.823.23	63.763.80

§	Poz.	Wyszczególnienie	Prelimi- nowano	wydatko- wano
5		A. Wydatki zwyczajne.		
		Personalne		
1		Płaca Dyrektora Izby	6.000.00	6.000.00
2		Płaca pracowników biura	18.696.00	18.599.36
3		Wydatki na reprezentację	2.000.00	2.000.00
4		Wynagr. człon. Kom. Egzaminac.	4.700.00	2.751.40
5		Kasa Chorych	1.650.00	3.015.29
6		Ubezpie. Emer. Prac. Umysłow.	1.600.00	—
7		Koszty podróży służbowych	2.280.00	2.280.00
		Razem wydatków personalnych	36.926.00	34.646.05
6		Rzeczowe		
1		Lokal	3.600.00	3.600.00
2		Opał, światło, utrzym. porządku	1.000.00	999.87
3		Telefony, telegramy, porta	700.00	700.00
4		Materiały pisarskie	600.00	588.68
5		Książki, mapy i pisma	800.00	501.60
6		Koszty ogłoszeń	100.00	54.25
7		Ubezpieczenia od ognia	60.00	32.91
8		Koszty utrzym. instytut. reprezent. Izb Rzemieślniczych	7.590.00	7.590.00
		Razem wydatki rzeczowe	14.450.00	14.067.31
		B. Wydatki nadzwyczajne.		
7		Różne		
1		Splata pożyczek wraz procentami	10.597.23	2.597.70
2		Porto, druki i mater. w związku z egzamin. czelad. i mistrzow.. . . .	2.000.00	1.729.29
3		Druk sprawozdania	700.00	600.00
4		Koszty wyborów	3.235.00	2.097.15
5		Zaległ. na reprezen. Izb Rzem. za r. 1933	3.925.00	5.925.00
		Razem wydatki nadzwyczajne	20.457.23	12.949.14
		Ogółem:	71.833.23	61.662.50
		Nadwyżka dochodu za 1934 r.	—	2.101.30
		Razem:	71.833.23	63.763.80

T R E Ś Ć.

1. Położenie rzemiosła w okręgu Izby	3
2. Stan gospodarczy poszczególnych grup rzemieślniczych	5
3. Stan liczebny rzemiosła	16
4. Organizacje rzemieślnicze	20
5. Oświata rzemieślnicza	25
6. Działalność komisij egzaminacyjnych	32
7. Spółdzielczość rzemieślnicza	33
8. Kredyt.	35
9. Ilość i wartość produkcji rzemieślniczej.	36
10. Eksport rzemieślniczy	36
11. Działalność Izby i skład osobowy	40
12. Działalność komisij utworzonych przy Izbie Rzemieślniczej.	47
13. Zestawienie rachunkowe wydatków i dochodów sum budżetowych Izby Rzemieślniczej w Wilnie za rok 1934,	

ILOŚĆ WARSZTATÓW

na terenie Izby Rzemieśniczej w Wilnie z podziałem na powiaty

Stan na dzień 31. XII. 1934 r.

Miasto Powiat		m. Wilno		p. Brasław		p. Dzisna		p. Mołodeczno		p. Oszmiana		p. Postawy		p. Święciany		p. Wilejka		p. Wil-Trocki		Ilość warsztatów z kartami rzem. na terenie Izby Rzem.	Ilość warsztatów bez kart rzem. na terenie Izby Rzem.	O g ó ł e m warsztatów rzem.		
		z kartą rzemieślniczą	bez karty rzemieślniczej	z kartą rzemieślniczą	bez karty rzemieślniczej	z kartą rzemieślniczą	bez karty rzemieślniczej	z kartą rzemieślniczą	bez karty rzemieślniczej	z kartą rzemieślniczą	bez karty rzemieślniczej	z kartą rzemieślniczą	bez karty rzemieślniczej	z kartą rzemieślniczą	bez karty rzemieślniczej	z kartą rzemieślniczą	bez karty rzemieślniczej	z kartą rzemieślniczą	bez karty rzemieślniczej					
Grupa budowlana	1	Dekarstwo	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	3	1	4		
	2	Garncarstwo	10	2	3	1	8	—	10	6	—	—	—	2	—	1	1	—	7	2	39	14	53	
	3	Kamieniarstwo	12	2	—	—	2	—	2	1	—	2	—	—	2	—	—	1	—	—	18	6	24	
	4	Murarstwo	38	102	13	16	4	21	16	9	22	1	25	19	36	18	27	6	26	2	207	194	401	
	5	Rzeźbiarstwo	11	1	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	14	2	16	
	6	Studniarstwo	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	
	7	Szklarstwo	40	17	11	5	6	2	7	4	5	4	6	4	11	3	9	4	10	3	105	46	151	
	8	Wyrób szkiele	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1	11	
	9	Zduństwo	51	14	2	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
	10	Sztukatorstwo	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	22	88	
	11	Lakiernictwo	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
	12	Malarstwo	90	64	2	3	4	10	7	1	9	1	3	2	12	5	8	3	2	—	137	89	226	
Grupa drzewna	1	Bednarstwo	7	2	1	2	—	1	3	5	2	3	—	—	—	5	—	1	—	13	19	32		
	2	Ciesielstwo	2	8	16	20	3	13	12	4	10	5	3	2	13	12	29	4	21	4	109	72	181	
	3	Koszykarstwo	3	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	3	7	
	4	Kołodziejstwo	12	7	2	12	1	—	5	—	—	1	2	4	4	1	6	—	13	4	45	29	74	
	5	Stolarstwo	165	114	41	25	10	39	54	23	39	28	19	30	32	29	59	14	40	2	459	304	763	
	6	Tokarstwo i w metalu	26	8	—	—	—	1	1	1	2	—	—	—	1	1	—	—	4	—	34	11	45	
	7	Wyrób instr. muz.	8	4	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	13	5	18	
Grupa włókiennicza	1	Bandażownictwo	19	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	2	21		
	2	Czapnictwo	65	6	10	3	12	5	10	4	11	2	2	2	12	1	18	3	4	2	144	28	172	
	3	Kapelusznictwo	61	11	—	1	—	1	1	2	1	—	—	—	3	—	—	—	1	—	67	15	82	
	4	Kuśnierstwo	69	7	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	72	7	79	
	5	Krawiectwo	740	379	111	101	104	54	126	85	125	40	45	75	131	73	128	24	85	15	1595	846	2441	
	6	Powroźnictwo	7	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	4	—	—	—	—	1	13	3	16	
	7	Szczotkarstwo	13	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	3	16	
	8	Szmuklerstwo	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	7	
	9	Tapicerstwo	39	12	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	1	1	—	43	15	58	
	10	Wyrób frenzli	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Grupa metalowa	1	Blacharstwo	97	17	6	6	9	5	5	2	11	1	6	—	14	4	5	1	5	1	158	37	195	
	2	Bronzownictwo	19	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	6	25	
	3	Kotlarstwo	12	2	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	16	5	21	
	4	Kowalstwo	52	9	85	161	30	55	119	30	95	37	65	120	82	76	125	39	182	34	835	561	1396	
	5	Mosiężnictwo	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5	
	6	Pilnikarstwo	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
	7	Ślusarstwo	167	43	4	10	7	15	10	4	13	9	3	1	17	7	11	2	13	—	245	91	336	
	8	Grawerstwo	20	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	20	2	22	
	9	Jubilerstwo	38	6	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	42	7	49	
	10	Złotnictwo	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
	11	Wyr. przedm. z druc. zł. i srebr.	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
	12	Przędzar. mat. ze zł. i srebr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	13	Zegarmistrzostwo	81	11	9	2	14	9	7	4	5	4	3	1	17	5	7	2	11	1	154	39	193	
	14	Pozłotownictwo	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
Grupa spożywcza	1	Cukiernictwo	55	6	3	2	—	2	1	—	3	—	1	—	2	—	1	—	1	—	67	10	77	
	2	Piekarnictwo	186	11	40	10	53	10	35	6	85	11	23	6	67	15	57	6	69	18	615	93	708	
	3	Piwnictwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	4	Rzeźnictwo	295	181	12	27	16	54	38	14	29	21	16	16	29	43	30	25	18	27	483	408	891	
	5	Wędliniarstwo	52	19	4	4	13	22	36	5	9	11	7	7	9	7	15	5	14	3	159	83	242	
	6	Rzeźnictwo koni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	7	Wędlin. końskie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Grupa skórzana	1	Białoskórnicstwo	13	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	16	1	17		
	2	Cholewkarstwo	123	19	11	4	24	6	22	2	20	5	3	2	15	3	19	5	10	1	247	47	294	
	3	Rękawicznictwo	64	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	1	65	
	4	Rymarstwo	30	9	3	2	7	8	9	2	10	2	6	5	9	2	15	1	11	3	100	34	134	
	5	Siodlarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	6	Szewstwo	426	305	61	48	66	65	95	41	83	43	33	54	88	43	98	12	118	12	1068	623	1691	
	7	Garbarstwo	14	—	16	9	17	11	14	6	24	3	5	9	20	12	8	9	13	1	131	60	191	
	8	Introligatorstwo	41	—	2	—	3	—	2	—	2	—	1	—	3	—	2	—	—	—	56	—	56	
Gr. usł. osob.	1	Fotografowanie	56	4	12	5	13	6	9	5	4	2	4	—	5	5	6	—	3	3	112	30	142	
	2	Fryzjerstwo	206	8	9	11	21	15	17	4	20	3	8	1	29	5	12	2	22	8	344	57	401	
Gr. VIII	1	Chemicz. czyszcz. i farb. odzieży i skór futrzanych	23	15	—	1	—	2	—	—	—	1	—	3	—	2	—	3	—	—	23	27	50	
	2	Brukarstwo	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
R A Z E M:		3586	1448	490	494	450	437	682	275	644	245	290	365	669	382	712	174	711	149	8234	3969	12203		

Tabela Nr. 3.

Liczba osób mających prawo kształcenia terminatorów.

Grupy zawodowe rzemiosł		Tytuł mistrza art. 158 i 159
O g ó ł e m		2766
Grupa budowlana razem		132
1	Dekarstwo	—
2	Garncarstwo	10
3	Kamieniarstwo	1
4	Murarstwo	46
5	Rzeźbiarstwo	—
6	Studniarstwo	1
7	Szklarstwo	1
8	Wyrób szkła optycznych	—
9	Zduństwo	32
10	Sztukatorstwo	1
11	Lakiernictwo	—
12	Malarstwo	40
Grupa drzewna razem		190
1	Bednarswo	4
2	Ciesielstwo	12
3	Koszykarstwo	1
4	Kołodziejstwo	8
5	Rzeźbiarstwo	1
6	Stolarstwo	159
7	Tokarstwo w drzewie	5
8	Wyrób instr. muzycznych	—
9	Grzebienniarstwo	—
Grupa włókiennicza razem		735
1	Bandażownictwo	7
2	Czapnictwo	42
3	Kapelusznictwo	19
4	Kuśnierstwo	25
5	Krawiectwo	614
6	Powroźnictwo	3
7	Szczotkarstwo	2
8	Sz muklerstwo	1
9	Tapicerstwo	22
10	Wyrób frenzli	—
Grupa metalowa razem		510
1	Blacharstwo	58
2	Bronzownictwo	8
3	Kotlarstwo	6
4	Kowalstwo	239
5	Mosiężnictwo	1
6	Pilnikarstwo	—
7	Slusarstwo	108
8	Tokarstwo	1
9	Grawerstwo	9
10	Jubilerstwo	22
11	Złotnictwo	—
12	Wyrób przedm. z dr.	—
13	Wyrób przedm. ze zł. i sreb.	—
14	Zegarmistrzostwo	58
15	Pozłotnictwo	—
Grupa spożywcza razem		449
1	Cukiernictwo	19
2	Kuchmistrzostwo	—
3	Piekarstwo	217
4	Piernikarstwo	—
5	Rzeźnictwo	106
6	Wędliniarstwo	107
7	Rzeźn. koni	—
8	Wędlin. końskie	—
Grupa skórzana razem		470
1	Białoskórnictwo	3
2	Cholewkarstwo	81
3	Rękawicznictwo	32
4	Rymarstwo	40
5	Siodlarstwo	—
6	Szewstwo	268
7	Garbarstwo	26
8	Introligatorstwo	20
Grupa usług osob. razem		280
1	Fotografowanie	76
2	Fryzjerstwo	204
3	Chem. czyszcz. i farb. odzieży i skórek futrzanych	—
Brukarstwo		—

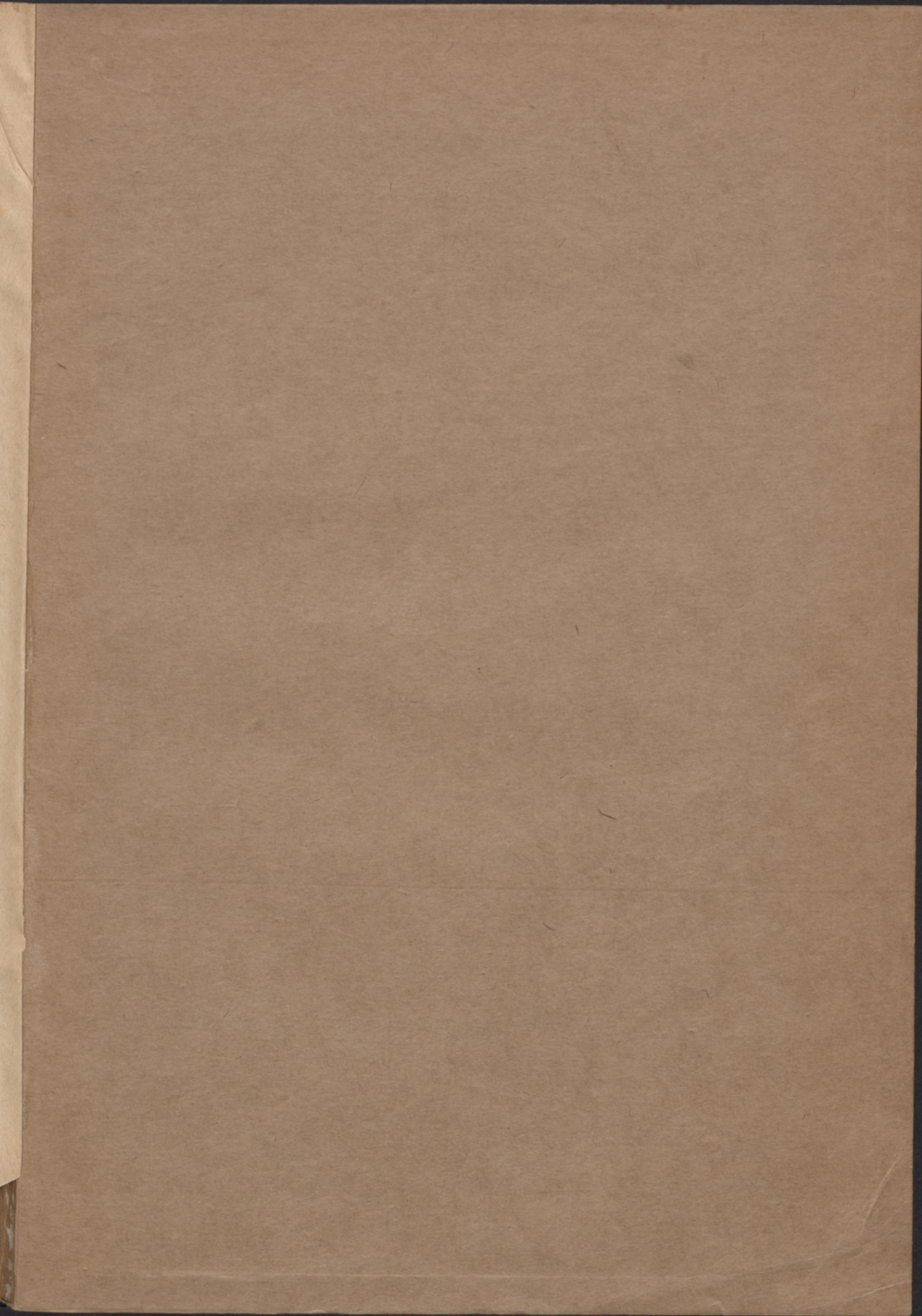
Tabela Nr. 4.

Ilość zatrudnionych czeladników i terminatorów.

Grupy zawodowe rzemiosł		Pracowników	Terminatorów na podstawie spisanych umów
O g ó ł e m		2611	515
Grupa budowlana razem		151	6
1	Dekarstwo	—	—
2	Garncarstwo	12	4
3	Kamieniarstwo	8	—
4	Murarstwo	54	—
5	Studniarstwo	5	—
6	Szklarstwo	10	—
7	Wyrób szkła optycznych	2	1
8	Zduństwo	15	—
9	Sztukatorstwo	—	—
10	Lakiernictwo	—	—
11	Malarstwo	45	1
Grupa drzewna razem		149	26
1	Bednarswo	8	—
2	Ciesielstwo	22	—
3	Koszykarstwo	9	8
4	Kołodziejstwo	15	—
5	Rzeźbiarstwo	5	—
6	Stolarstwo	85	18
7	Tokarstwo w drzewie i metalu	3	—
8	Wyrób instr. muzycznych	2	—
Grupa włókiennicza razem		590	206
1	Bandażownictwo	4	1
2	Czapnictwo	24	3
3	Kapelusznictwo	32	1
4	Kuśnierstwo	24	7
5	Krawiectwo	470	190
6	Powroźnictwo	9	—
7	Szczotkarstwo	13	—
8	Szmuklerstwo	2	—
9	Tapicerstwo	12	4
Grupa metalowa razem		361	84
1	Blacharstwo	25	5
2	Bronzownictwo	7	1
3	Kotlarstwo	5	—
4	Kowalstwo	200	19
5	Mosięźnictwo	—	—
6	Slusarstwo	86	53
7	Grawerstwo	6	—
8	Jubilerstwo	7	2
9	Złotnictwo	—	—
10	Zegarmistrzostwo	25	4
11	Pozłotownictwo	—	—
Grupa spożywcza razem		607	40
1	Cukiernictwo	44	5
2	Piekarstwo	315	12
3	Piernikarstwo	—	—
4	Rzeźnictwo i wyrab mięsa	205	10
5	Wędliniarstwo	43	13
Grupa skórzana razem		525	59
1	Białoskórnictwo	6	—
2	Cholewkarstwo	58	5
3	Rękawicznictwo	42	12
4	Rymarstwo	15	3
5	Szewstwo	364	35
6	Garbarstwo	22	—
7	Introligatorstwo	18	4
Grupa usług osob. razem		228	94
1	Fotografowanie	10	10
2	Fryzjerstwo	200	84
3	Chem. czyszcz. i farb. odzieży i skórek futrzanych	18	—

Działalność Komisji Egzaminacyjnych za rok 1934

Grupy zawodowe rzemiosł	Komisje mistrzowskie					Komisje czeladnicze				
	Liczba komisyj	Liczba wniesionych podań	Liczba dopuszczonych do egzaminu	Przeegzaminowano z wynikiem		Liczba komisyj	Liczba wniesionych podań	Liczba dopuszczonych do egzaminu	Przeegzaminowano z wynikiem	
				dodatnim	ujemnym				dodatnim	ujemnym
O g ó ł e m	106	452	413	413	—	20	70	20	20	—
1 Dekarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 Garncarstwo	2	4	3	3	—	—	1	—	—	—
3 Kamieniarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Murarstwo	3	3	2	2	—	—	—	—	—	—
5 Rzeźbiarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Studniarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Szklarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Zduństwo	2	3	3	3	—	—	—	—	—	—
9 Sztukatorstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Lakiernictwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11 Malarstwo	2	3	2	2	—	—	—	—	—	—
Grupa budowlana razem	9	13	10	10	—	—	1	—	—	—
1 Bednarswo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 Ciesielstwo	4	6	6	6	—	1	3	3	3	—
3 Koszykarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Kołodziejstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Rzeźbiarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Stolarstwo	6	28	27	27	—	1	2	1	1	—
7 Tokarstwo	1	2	2	2	—	—	—	—	—	—
8 Wyrób instr. muzycznych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Grzebieniarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grupa drzewna razem	11	36	35	35	—	2	5	4	4	—
1 Bandażownictwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 Czapnictwo	1	3	3	3	—	—	1	—	—	—
3 Kapelusznictwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Kuśnierstwo	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—
5 Krawiectwo męskie	11	78	78	78	—	2	10	2	2	—
6 Krawiectwo damskie	7	44	38	38	—	2	11	3	3	—
7 Powoźnictwo	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—
8 Szczotkarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Szmuklerstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Tapicerstwo	1	1	1	1	—	—	1	—	—	—
11 Wyr. frenzli	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grupa włókiennicza razem	21	128	122	122	—	4	23	5	5	—
1 Blacharstwo	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—
2 Bronzownictwo	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
3 Kotlarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Kowalstwo	8	106	96	96	—	—	—	—	—	—
5 Mosięźnictwo	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Pilnikarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Ślusarstwo	4	16	13	13	—	2	2	2	2	—
8 Ślusarstwo samochodowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Tokarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Wyrób narz. optycznych	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
11 Grawerstwo	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
12 Jubilerstwo	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—
13 Złotnictwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Wyrób przedmiotów z druc.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Wyr. przedm. ze złota i srebra	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Zegarmistrzostwo	2	4	3	3	—	—	—	—	—	—
17 Pozłotnictwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grupa metalowa razem	16	132	114	114	—	2	2	2	2	—
1 Cukiernictwo	2	6	4	4	—	1	2	1	1	—
2 Kuchmistrzostwo	1	2	2	2	—	—	—	—	—	—
3 Piekarstwo	7	30	30	30	—	2	3	2	2	—
4 Piernikarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Rzeźnictwo	10	14	13	13	—	2	6	2	2	—
6 Wędliniarstwo	6	22	22	22	—	—	5	—	—	—
7 Rzeźnictwo koni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Wędlin. końskie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grupa spożywcza razem	26	74	71	71	—	5	16	5	5	—
1 Białoskórnicstwo	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—
2 Cholewkarstwo	2	5	4	4	—	—	—	—	—	—
3 Rękawicznictwo	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
4 Rymarstwo	1	1	1	1	—	1	2	1	1	—
5 Siodlarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Szewstwo	4	25	24	24	—	—	4	—	—	—
7 Garbarstwo	5	13	12	12	—	—	—	—	—	—
8 Introligatorstwo	1	2	2	2	—	1	1	1	1	—
Grupa skórzana razem	14	47	44	44	—	3	8	2	2	—
1 Fotografowanie	3	9	6	6	—	1	3	1	1	—
2 Fryzjerstwo	6	13	11	11	—	3	12	1	1	—
3 Golarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Perukarstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grupa usług osob. razem	9	22	17	17	—	4	15	2	2	—

Biblioteka Główna UMK

300020938144

